

18 мая —
Міжнародны
дзень музеяў

warmuseum.by

histmuseum.by

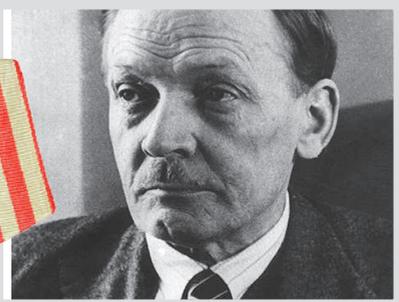
artmuseum.by

**СТАРАЖЫТНЫ ГОРАД
БАРЫСАЎ НА РАЦЭ
БЕРАЗІНЕ СТАНЕ
Ў 2021 ГОДЗЕ ЧАРГОВАЙ
КУЛЬТУРНАЙ СТАЛІЦАЙ
БЕЛАРУСІ. НА ДНЯХ
ТАКОЕ РАШЭННЕ
ПРЫНЯЛА КАЛЕГІЯ
МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ
КРАІНЫ. ПАЧЭСНЫ СТАТУС
ДА БАРЫСАВА ПЯРОЙДЗЕ
АД ПІНСКА**

Асоба і час

**БАЯВАЯ ВАХТА
ЯНКІ КУПАЛЫ**

Каштоўным экспанатам калекцыі з'яўляецца ваенная ўзнагарода Янкі Купалы — медаль "За абарону Масквы". Нямногія ведаюць, што пазт праявіў сябе ў час абароны горада ў 1941 годзе, аднак узнагароджаны ён быў ужо пасмяротна...

СТ. 13

Суботнія
сустрэчы

**НА ШТО КРЫЎДЗІЦЦА
ГАННА ШАРКУНОВА?**

15 гадоў яна на сцэне — а хтосьці, магчыма, так і памятае тую юную чароўную бландзінку, што спявала "Сердце красавіцы". Але шмат чаго адбылося, шмат чаго змянілася...

СТ. 7

Скарбніца гонару і годнасці

Паважаныя работнікі музеяў! Дарагія калегі!

Ад усяго сэрца віншую вас з Міжнародным днём музеяў!

Музей быў і застаецца важнейшым сацыяльным інстытутам, які выконвае важную ролю ў выхаванні гарманічнай, інтэлектуальнай і самадастатковай асобы.

У год 75-годдзя Вялікай Перамогі музейныя праекты, што прадстаўляюць веліч і гераізм нашага народа, сталі гучным і пераканаўчым адказам на выклікі гістарычнай фальсіфікацыі, неапраўданае перамяншэнне ролі беларусаў у сусветным развіцці і спробы скажэння нашай сацыяльнай рэчаіснасці. Музейныя супрацоўнікі — інтэлектуалы, якія ведаюць і любяць сваю працу, сапраўдныя патрыёты сваёй краіны і свайго народа. Вы захоўваеце гістарычную памяць беларускага народа, адукоўваеце нацыю, папулярызуюце нашы духоўныя каштоўнасці і дэманструеце багацце і ўнікальнасць культурнага набытку краіны на сусветнай арэне.

Ваша дзейнасць і сумленая праца ў імя служэнню культуры з'яўляюцца прыкладам высокага прафесіяналізму і самаахвярнасці.

Жадаю вам і вашым блізкім моцнага здароўя, дабрабыту, добра, гармоніі, асабістага шчасця і прафесійных поспехаў!

Міністр культуры Рэспублікі Беларусь Юрый БОНДАР

Ноч музеяў з містыкай і вогнішчам

18 мая па ўсім свеце традыцыйна ладзіцца Міжнародная акцыя “Ноч музеяў”. Звычайна гэтую падзею нецяргліва чакаюць шматлікія аматары прэжжага. У музейных нетрах загадзя рыхтуюцца дзівосы, сюрпрызы ды розыгрышы, каб уразіць публіку. Аднак сёлета з-за небяспечнай эпідэміялагічнай сітуацыі многія музеі замест наведвання прапануюць сваім прыхільнікам анлайн-трансляцыі або пераносяць святочныя мерапрыемствы на лістапад.

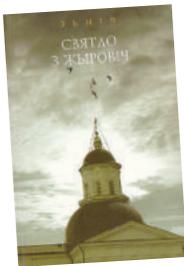

А вось Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту вырашыў адзначыць Ноч музеяў ужывую, на прасторы ды свежым паветры. Далучыцца да свята ўвечары 16 мая змогуць усе наведвальнікі, якія набудуць звычайныя ўваходныя квіткі.

— Святочная праграма будзе доўжыцца з 19 да 22 гадзін, — паведаміў намеснік дырэктара музея Яўген Мікула. — Яе бонусамі стануць дзве экскурсіі. Першая — як заўсёды, аглядная. А вось другая экскурсія ператворыцца ў містычнае шэсце з ліхтарамі скрозь прыцемкі. Цікава будзе пабачыць Музей, агорнуты покрывам ночы, — нязвыклы, загадкавы. У сектары “Цэнтральная Беларусь” удзельнікі свята наведваюць тры будынкі-помнікі — царкву, хату і млын — і пазнаёмяцца з сакральнымі аспектамі сялянскага жыцця. Раптам з’явіцца... Чорт і дадасць перчыку да таямнічай дзеі. Пасля экскурсіі мы запросім усіх на канцэрт, падрыхтаваны супрацоўнікамі музея. А на заканчэнне запалім вогнішча, зладзім традыцыйныя танцы ды гульні.

Наведвальнікам скансана Яўген Іванавіч раіць паглядзець таксама новую выставу “Сакральная культура ў народным побыце Астравеччыны”. Яна разгарнулася ў праваслаўнай царкве з вёскі Барань. Экспанаты выставы — плён чатырох этнаграфічных экспедыцый. Сярод іх асаблівае месца займаюць творы самабытнай мастачкі савецкага часу Юліцыі Кармазон: каталіцкія абразы, драўляныя скульптуры.

Святлана ІШЧАНКА

20 мая ў Жыровічах пад Слонімам мелі адбыцца ўрачыстасці, прымеркаваныя да святкавання 550-годдзя чудатворнай іконы Жыровіцкай Божай Маці і 500-годдзя Жыровіцкага манастыра. На жаль, у сувязі з эпідэміялагічнай сітуацыяй гэтыя мерапрыемствы плануюць перанесці на пазнейшы тэрмін. Тым часам на прэс-канферэнцыі ў ДOME прэсы супрацоўнікі дзяржаўных выдавецтваў распавялі аб новых кнігах, выдадзеных да гэтых памятных дат.

Летапіс Жыровіцкай святыхіні

Антон РУДАК

Дырэктар выдавецтва “Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі” Вольга Ваніна прадставіла энцыклапедычны даведнік “Жыровічы. Пад святым пакровам”. Укладальнікам выдання выступіў кандыдат багаслоўскіх навук, прарэктар па навуковай працы Мінскай духоўнай семінарыі і Мінскай духоўнай акадэміі ў Жыровічах Аляксандр Слесараў. Кніга налічвае каля 180 артыкулаў, прысвечаных гісторыі і сучаснасці Жыровічаў, Жыровіцкай іконы Божай Маці, біяграфіям царкоўных дзеячаў, чые жыццё і дзейнасць звязаныя з Жыровічамі. Таксама знайшлося на старонках даведніка месца для гісторыі Мінскай духоўнай семінарыі і яе царкоўна-археалагічнага музея, яго каштоўных экспанатаў, а таксама выдатных помнікаў літаратуры і мастацтва, якія звязаныя з гісторыяй Жыровічаў і аб’іцелі. Сярод іх — “Жыровіцкі ірмалагіён”, рукапісны помнік спеўнай культуры першай паловы XVII стагоддзя, і іншыя ўнікальныя выданні.

Дырэктар выдавецтва “Мастацкая літаратура” Алесь Бадак распавёў аб кнізе вершаў “Святло з Жыровіч”, што змяшчае творы аднаго з найбольш адметных сучасных беларускіх аўтараў, які надае найбольшую ўвагу духоўнай паззіі — Зніча, таксама вядомага як манах Іаан, альбо пад свецкім імем — як Алег

Бембель. Летась ён адзначыў 80-годдзе, і ўжо больш за 20 гадоў жыве ў манастыры ў Жыровічах. У свой час паэт скончыў Беларускую дзяржаўную кансерваторыю, вучыўся на філосафа, працаваў на тэлебачанні і ў Акадэміі навук, але абраў шлях хрысціянскага паслушэнства, прыняў пострыг і прысвяціў сваю творчасць духоўнай тэматыцы.

Як паведаміла вядучы спецыяліст Анжэла Садоўская, выдавецтвам “Беларусь” да жыровіцкіх юбілеяў былі падрыхтаваныя дзве кнігі. Першая з іх — істотна дапоўненае перавыданне працы кандыдата мастацтвазнаўства Аляксандра Ярашэвіча “Жыровіцкі Свята-Успенскі манастыр”, якая атрымала абноўлены ілюстрацыйны матэрыял. Другая кніга — “Цяпло жыровіцкай святыхіні” вядомага краязнаўцы Сяргея Чыгрына. Гэта ўнікальнае навукова-папулярнае выданне па гісторыі Жыровічаў напісанае паводле архіўных матэрыялаў, з архіваў Літвы, Польшчы і Украіны, многія з якіх былі вывезеныя за мяжу і дагэтуль не вярнуліся на радзіму. Прадстаўнікі выдавецтваў выказалі спадзею, што новыя выданні зробяцца выдатным падарункам да свята жыровіцкай аб’іцелі, а таксама прыйдуцца даспадобы шматлікім паломнікам і турыстам, якія наведваюць Жыровічы.

З належнай пашанай і ўрачыстасцю прайшло святкаванне даты 75-годдзя Вялікай Перамогі, але адзначэнне слаўнага юбілею працягваецца. Пра меркаваныя накірункі і тэмы новых даследаванняў, а таксама чаканыя мерапрыемствы і захады па вывучэнні і захаванні памяці аб падзеях Вялікай Айчыннай вайны распавядаюць беларускія гісторыкі і прадстаўнікі дзяржаўных выдавецтваў.

Антон РУДАК

Па словах дырэктара Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Вячаслава Даниловіча, падначаленай яму ўстановай сёлета запланаваны шэраг навуковых канферэнцый і форумаў. На жаль, эпідэміялагічная абстаноўка вымушае ўносіць карэктывы ў планы іх правядзення, але, так ці інакш, па выніках гэ-

Літвін, для разумення каранёў і прычын падзей Вялікай Айчыннай вайны варта звяртаць увагу таксама на ваенную гісторыю перыяду 1920 — 1930-х гадоў, калі Заходняя вайсковая акруга, што існавала на тэрыторыі Беларусі, займала цэнтральнае месца ў абарончай стратэгіі СССР — тут адбываліся выпрабаванні новай вайскавай тэхнікі, праходзілі самыя значныя і маштабныя вайсковыя вучэнні. Не варта таксама забываць пра

Тэма, роўная бясконцасці

тых мерапрыемстваў будучы выпушчаныя зборнікі з найноўшымі напрацоўкамі навукоўцаў, прысвечанымі праблематыцы Вялікай Айчыннай вайны. Сёлета ўлетку разам з Інстытутам усеагульнай гісторыі Расійскай акадэміі навук запланаванае правядзенне міжнароднай школы гісторыкаў па тэме “Савецкі Саюз у Другой сусветнай вайне: актуальныя праблемы гісторыі і гістарычнай памяці”. А ўвосень у рамках VII Форума рэгіёнаў Беларусі і Расіі на базе Нацыянальнай акадэміі навук будзе працаваць секцыя, прысвечаная асновам выхавання патрыятызму і грамадзянскай адказнасці, якая таксама з’явіцца аб’ектам пытання захавання памяці аб Вялікай Айчыннай вайне.

КАНТЭКСТ ПЕРАМОГІ

Як адзначыў загадчык аддзела ваеннай гісторыі Інстытута гісторыі НАН Аляксей

тэма, што насельніцтва Заходняй Беларусі вайна непасрэдна закранула ўжо 1 верасня 1939 года, і больш за 80 тысяч нашых суайчыннікаў змагаліся ў польскім войску. Не застаецца без увагі і даследаванне ўдзелу ўраджэнцаў Беларусі ў Фінскай вайне 1939 — 1940 гадоў, а таксама баявых дзеянняў у Японіі 1938 — 1939 і 1945 гадоў — значная частка ўдзельнікаў гэтых канфліктаў змагалася таксама і падчас Вялікай Айчыннай вайны.

Старшы навуковы супрацоўнік Аляксандра Кузняцова-Ціманова дадае, што вывучэнне падзей вайны не мусіць абмяжоўвацца толькі гісторыяй баявых дзеянняў. Неабходна звяртаць увагу таксама на жыццё цывільнага насельніцтва на акупаванай тэрыторыі, умовы якога істотна адрозніваліся для розных рэгіёнаў Беларусі, бо тэрыторыя нашай краіны была падзеленая за-

Промні “9 мая” ад завода “Луч”

Мінскі гадзіннікавы завод “Луч” да 75-годдзя Перамогі падрыхтаваў сваяточную лімітаваную серыю “9 мая”. Тры мадэлі гадзіннікаў былі створаныя па матывах прыбораў кіравання ваеннай тэхнікі краін-саюзнікаў, што прымала ўдзел у баях Другой сусветнай вайны і стала сімвалам змагання: савецкага танка Т-34, амерыканскага грузавіка Studebaker US6 і англійскага самалёта-знішчальніка Supermarine Spitfire.

Надзея КУДРЭЙКА

мадэлі выпушчана па 200 асобнікаў, і выдавочна, неўзабаве яны стануць рарытэтам.

Для “Луча” выпуск лімітаваных калекцый да Дня Перамогі — добрая традыцыя. Сёлета юбілейная серыя адразу ж выклікала вялікую цікавасць і нават захапленне ў знаўцаў і аматараў — і самой ідэяй, і дызайнерскай думкай, і выкананнем: яна быццам вяртае нас у той час, пра “дзедзюўскія гадзіннікі” нагадваюць нават раменьчыкі з напульснікама. Кожнай

вярнуліся дадому, — як мой прадзед, пра тых, хто выжыў на акупаванай тэрыторыі — як мае бабулі і дзядулі, пра тых, хто сваёй працай ва ўсіх краінах, на ўсіх кантынентах дапамагаў перамагчы. Гэтыя гадзіннікі не пра “можам паўтарыць”, а пра дапамогу, узаемавыручку, гуманізм і надзею. Перамога наша агульная, а не ў кожнага свая.

Ідэя ўзяць за аснову дызайнерскую шкалу прыбораў тэхнікі, што адыграла вялікую ролю ў вайне, належыць Сяргею Скрыпнічэнку. Для яго гэта дэбют у гадзіннікавай справе, але ў свеце графічнага дызайну, рэчучых гадзіннікаў 40-х гадоў у сучасным выкананні, — гаворыць арт-дырэктар Мінскага гадзіннікавага завода Іван Краўчэня. — Ствараць калекцыю да Дня Перамогі заўсёды асабліва складана. Для мяне гэта дзень смутку і памяці пра простых салдат, што не

ўсяго, Сяргей здаўна захапляецца гісторыяй, асабліва ваеннай гісторыяй Еўропы XX стагоддзя. У яго ёсць і адна з самых вялікіх у свеце калекцый вайсковых кукард краін постсавецкай прасторы — каля тысячы экзэмпляраў. І тэма Другой Сусветнай для дызайнера добра знаёмая, таму ідэя для святай серыі гадзіннікаў хоць і прыйшла як “Эўрыка!”, але нічога выпадковага ў ёй няма.

— Легендарны танк “Т-34” больш чым проста танк — адзін з найзнакаміцейшых сімвалаў ва ўсім свеце. Англійскі знішчальнік Supermarine Spitfire — сімвал Бітвы за Брытанію, адной з асноўных частак Другой сусветнай. Амерыканскі грузавік Studebaker US6, што выпускаўся ў часы вайны, быў самым масавым транспартным сродкам, які пастаўляўся ў Савецкі Саюз па лэнд-лізе, — расказвае Сяргей Скрыпнічэнка. — Серыя абмежаваная трыма гадзіннікамі, таму і абраныя былі то-

КУЛЬТУРА

ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адказны сакратар — Юры КАРПЕНКА; **рэдактары аддзелаў**: Яўген РАПН; **аглядальнікі рэдакцыі**: Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Алег КЛІМАУ, Надзея КУДРЭЙКА, Антон РУДАК, Ілья СВІРЫН, Юры ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты**: Пётр ВАСІЛЕУСКІ, **мастацкі рэдактар** — Наталля ОВАД; **карэктар** — Тацяна ПАШЭНЬКА.

Сайт: www.kimpress.by, E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны аддзел: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавечкая ўстанова “КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА”. **Дырэктар** — СЛАБОДЗІЧ Ірына Аляксееўна; **першы намеснік дырэктара** — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. Прыёмная: (017) 334 57 41.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. **Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дата выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.** Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы.

© “Культура”, 2020. Наклад 3200. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці.

Падпісана ў друку 15.05.2020 у 16.00. Замова 1500.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства “Выдавецтва “Беларускі Дом друку”.

220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1. ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.

хопнікамі між шэрагам створаных імі адміністрацыйна-тэрытарыяльных адзінак. Важнай часткай гісторыі вайны таксама з'яўляецца праца беларусаў у савецкім тыле для дапамогі фронту. Навукоўцы ўсё часцей звяртаюць увагу на вывучэнне эканамічных, сацыяльных, гендарных, узроставых і міжнацыянальных дачыненняў падчас вайны. Важнай застаецца тэма ваенных разбурэнняў і людскіх страатаў, якая патрабуе ўважанага падыходу без спекуляцый і маніпуляцый. Таму перадусім даследаванне рэалій вайны мусіць пачынацца з вывучэння персаналіі, канкрэтных лёсаў розных катэгорый людзей, якія складваюцца ў агульную карціну трагедыі і подзвігу.

СУПОЛЬНЫ ЁНЕСАК НАРОДАЎ

Што тычыцца навукова-папулярных выданняў, прысвечаных тэме вайны, адмыслоўцы адзначаюць з'яўленне перавыдання кнігі "Ёнесак беларускага народа ў перамогу ў Вялікай Айчыннай вайне", першае выданне якой пачыла свет у 2015 годзе, але сёлета было істотна дапрацавана і дапоўнена. Як падкрэсліў вядучы навуковы супрацоўнік аддзела ваеннай гісторыі Анатолий Криварот, пасля распаду Савецкага Саюза ўзмацнілася ціканасць да вызначэння ёнеску кожнага з народаў у агульную перамогу — таму сёння навукоўцы звяртаюць увагу не толькі на ўдзел беларусаў у вайне, але і на ёнесак кожнага з народаў былога СССР у змаганне за вызваленне Беларусі. У сувязі з гэтым наладжанае плённае супрацоўніцтва з гісторыкамі постсавецкіх краін.

Упершыню ў айчыннай гістарыяграфіі з'явілася даследаванне "Сюзор'е герояў зямлі беларускай", дзе ўпершыню сабраныя біяграфіі ўсіх Герояў Савецкага Саюза — беларусаў па на-

цыянальнасці, а таксама ўраджэнцаў Беларусі — агулам такіх налічваецца 494 чалавекі. Таксама ў кнізе прадстаўлены звесткі аб 73 поўных кавалерах ордэна Славы. Інстытутам гісторыі НАН надаецца вялікая ўвага асветленню тэматыкі Вялікай Айчыннай вайны ў навучальным працэсе, рэалізуецца сумесны праект па выданні вучэбнага дапаможніка для настаўнікаў Расіі і Беларусі, прысвечанага падзеям Другой сусветнай і Вялікай Айчыннай войн.

РАСКРЫЦЬ МАЛАВЯДОМЫЯ СТАРОНКІ

Пра іншыя кніжныя навінкі распавядаюць прадстаўнікі дзяржаўных выдавецтваў. Дырэктар выдавецтва "Беларуская энцыклапедыя імя Петруся Броўкі" Вольга Ваніна паведаміла, што ў серыі "Беларусь памятае", дзе раней ужо з'явіліся выданні "Беларусь партызанская", "Нельга забыць, нельга зразумець, нельга дараваць" і "Сюзор'е герояў зямлі беларускай", цяпер пачыла свет кніга Аляксея Літвіна "Савецкія святы і партызанскія парадны на тэрыторыі Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны". Самы вядомы партызанскі парад адбыўся ў Мінску 16

ліпеня 1944 года, сабраўшы 30 тысяч партызан-удзельнікаў і 50 тысяч гледачоў з ліку цывільнага насельніцтва — але падобныя мерапрыемствы праходзілі і ў іншых абласных і раённых цэнтрах рэспублікі.

Каля 180 тысяч партызан уліліся ў шэрагі Чырвонай арміі, а астатнія засталіся адбудоўваць панішчаную вайной краіну. Акурат пасляваеннаму будзе прысвечаная наступная кніга серыі "Беларусь памятае" пад назвай "Адроджаны з попелу, скіраваны ў будучыню" якая мусіць з'явіцца неўзабаве. У серыі "Трагедыя і праўда памяці", дзе ўжо выйшлі кнігі, прысвечаныя ваеннай гісторыі Хатыні, Трасцянца, навагрудскага гета і Масюкоўшчыны, з'явілася новая кніга аб Азарыцкіх лагерах смерці, а таксама рыхтуецца кніга аб ваенных лёсах Асіповічаў.

Дырэктар выдавецкага дома "Звязда" Павел Сухарукаў адзначае новую кнігу "Партызанскі "другі фронт" у Беларусі", напісаную вядомым даследчыкам Мікалаем Смірновым, і прысвечаную дзейнасці на акупаванай тэрыторыі краіны спецгруп Народнага камісарыята ўнутраных спраў і Народнага камісарыята дзяржаўнай бяспекі. Таксама ў супрацоўніцтве з Мінскім абласным выканаўчым камітэтам падрыхтаваная кніга "Беларусь памятае, Міншчына ганарыцца", што складаецца з успамінаў ветэранаў, якія жывуць у Мінскай вобласці. А ў выдавецтве "Беларусь", як паведаміла спецыяліст Кацярына Разуменка, пачыла свет кніга Галіны Аляхновіч "Працоўная Беларусь — фронт", прысвечаная эканамічным аспектам вайны і ёнеску беларусаў у працу для патрэб ваюючай арміі і пераадолення наступстваў ваенных разбурэнняў у вызваленнай краіне.

K

Паміж маскай і лікам

У Мемарыяльным музеі-майстэрні Заіра Азгура працуе выстава "Лік, ліцо, личина". На ёй экспануюцца творы сучасных беларускіх мастакоў са збору музея.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Музей Азгура — гэта па сваёй сутнасці музей сацыялістычнага рэалізму. Ягоныя фонды і экспазіцыя хоць і не могуць прэтэндаваць на ўсеабдымнае адлюстраванне гэтай глабальнай з'явы, але даюць досыць аб'ектыўнае ўяўленне пра артадаксальныя формы савецкага афіцыйнага мастацтва з сярэдзіны 30-х па сярэдзіну 60-х гадоў. Ад сцягджэння сацыялістычнага рэалізму як адзіна правільнай, а значыць - адзіна магчымай лініі ў дзяржаўнай культурнай палітыцы да з'яўлення "суворага стылю", калі пры нязменнасці ідэалагічных пастулаў у савецкім мастацтве сталі магчымымі пэўныя стыльовыя вольнасці.

Але з гэтага не вынікае, што ў сценах "храма сацрэалізму" няма месца мастацтву сучаснаму і аўтарам, на якіх сам шануюны Заір Ісакавіч глядзеў бы з сумам і роспаччу. Музей Азгура і насамрэч не аднойчы быў арганізатарам творчых праектаў, мэта якіх — далучэнне нашага мастацтва да сусветнага мейнстрыму і адаптацыя міжнародных трэндаў да нашай культурніцкай рэчаіснасці і беларускай ментальнасці.

На выставе прадстаўлены творы скульптараў Паўла Ляонава, Галіны Га-

Галіна Гаравая. Скульптурная кампазіцыя "IV".

Андрэй Вераб'ёў. Скульптурны аб'ект "Маска на кожны дзень".

равой, Андрэя Вераб'ёва, Паўла Вайніцкага, фотамайстра Уладзіміра Парфянка з фонду музея. Але цвіком экспазіцыі, на маю думку, з'яўляецца пасмяротная маска Петруся Броўкі з музейнага фонду, і каркас для не здзейсненага партрэта Марка Шагала. У 1994 годзе Заір Ісакавіч да спеў да таго, каб ўвасобіць вобраз славутага земляка, васьм нават каркас зрабіў, ды нешта не зладзілася. За гэтымі артэфактамі я бачу асобу, якая рэдка дзейнічала спантанна ці толькі паводле душэўнага паклікання — болей азірлася на зменлівыя грамадскія актуаліі. І ўсё гэта пры фантастычнай працавітасці.

Выстава падалася мне цікавай, хоць я ад яе і не ў захапленні. Я з павагаю стаўлюся да рызыкантаў; да тых, хто прагне навізны і не баіцца непазбежных памылак на шляху пазнання. Менавіта такімі падаюцца мне аўтары гэтай выставы. Але дазволю сабе меркаванне, што хоць паводле ўзроставай шкалы яны належаць да сярэдняга пакалення, іх творчасць нагадвае незавершанае юнацтва, якому ўласцівае спантаннасць мыслення і "вынаходніцтва ровараў", вытворчасць якіх

K

лькі тры краіны-саюзніцы. Я вывучыў прыборы кіравання і танка, і самалёта, і грузавіка. Спідометры, цыферблякі, усе гэтыя стрэлчкі, індэксы — вельмі яркая стылістыка. Я ёй, можна сказаць, быў інспіраваны, натхніўся і стварыў свой дызайн. Гэта не копія, не паўтор — гэта стылізацыя.

Корпус гадзіннікаў зроблены з латуні. Стрэлкі паўтараюць форму арыгінальных стрэлак прыбораў тэхнікі і свецяцца ў цёмры. Лічбы на цыфербляце выкананы друкам у такіх жа каляровых спалучэннях, як і ў арыгінальных прыборах кіравання. Кожны экзэмпляр мае свой унікальны нумар, які выгравіраваны на заднім вечку з нержавеючай сталі. Асаблівай увагі варты і раменьчыкі — іх выраблялі ўручную, з арыгінальным цясненнем і гравіроўкай "1945—2020". У камплекце з гадзіннікамі ідзе інфармацыйны ўкладыш пра тэхніку, якой прысвечана канкрэтная мадэль.

K

"Дзякуй" урачам ад мастакоў

Напярэдадні майскіх святаў беларускія мастакі правялі дабрачынны інтэрнэт-аўкцыён "Дзякуй", скіраваны на падтрымку нашых медыкаў, якія змагаюцца з каранавірусам. Усяго было сабрано больш за 37 тысяч рублёў.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Ініцыятыва сыходзіла ад вядомага мастака Руслана Вашкевіча і арт-ідэолага Аліны Саўчанка. Да гэтай ідэі далучыліся больш за сотню майстроў выяўленчага мастацтва, якія пагадзіліся выставіць свае работы на пляцоўку "Куфар", дзе змяшчаюцца бясплатныя аб'явы. "Куфар", у сваю чаргу, падтрымаў мастакоў і вылучыў іх лоты ў асобную ўклад-

ку — аўкцыён "Дзякуй". Таму паглядзець творчыя працы, ацаніць іх мастацкую прывабнасць і, нарэшце, набыць магчымы, хто жадае. Тым больш, што цэны там былі вельмі дэмакратычнымі і пачыналіся ад некалькіх дзясяткаў рублёў.

Усе карціны настолькі розныя па тэматыцы і стыльовых памкненнях, што знайсці штосьці на свой густ мог, зноў-такі, кожны. Цікава, што сярод творчых прац была і акварэлевая замалеўка 12-гадовай Сафіі Сітнікавай. Гэта гарадскі відарыс, на якім адлюстраваны некалькі будынкаў у цэнтры Мінска разам са знакамітым "домам пад шпілем". Сярод іншых работ сустракаліся нацюрморты, партреты, творы абстрактнага жывалісу, нават дамская сумачка аўтарскага вырабу. Была і фантазіяная выява віруса, паэзнай перапрацаваная: "Ядро" Лены Воранавай.

Уладзімір Кандрусевич. "The Big Bang".

Ці вельмі выразная кніжная графіка Аляксандры Асташонак. "Рымскі дворык" Міхаіла Баразны — рэктара Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, "Вечар ля возера" Паўла і "Біг бэнд" Уладзіміра Кандрусевичаў — сыноў знакамітага кампазітара, аўтара лепшых беларускіх мюзіклаў. Нават фотаальбом JAZZ са здымкамі 2010 — 2019 гадоў Аляксея Казнадзея.

Руслан Вашкевіч. "Мадам Банжур".

Самым, бадай, малодшым удзельнікам стаў пяцігадовы Арман Прадхан, бацькі якога — урачы, а "Глыбіня прыроды", напісаная акрылавымі фарбамі, утрымлівала папраўдзе глыбокія асацыятыўныя шэрагі. Сярод самых дарагіх лотаў аказалася (на жаль, не прыдбаная) "Мая мадонна" Аляксея Кузьміча-старэйшага, напісаная знакамітым мастаком у 1986 годзе. Яго няма з намi амаль

сем гадоў, і гэту карціну выставіў на аўкцыён ягоны сын, таксама мастак — Аляксей Кузьміч-малодшы, даўшы наступны каментарый: "Мае дзядуля і прабабуля — дактары".

Руслан Вашкевіч прапанаваў сваю "Мадам Банжур", бо "мастак не мае права бяздзейнічаць у складаных для ўсіх часы". Дарэчы, гэты твор быў прыдбаны за рэкордную суму ў 2500 руб. А напоўненая сімволікай карціна "91-ы" Аляксандра Бельскага з выявай старога трамвая пасярод восеньскай лістоты выклікала такую ўвагу, што яе кошт узляцеў ажно ў шэсць разоў. Ну, а ва ўсіх і нават тых, хто нічога не прыдбаў, была цудоўная магчымасць выправіцца на "віртуальную экскурсію".

K

Пандэмія, звязаная з каранавірусам, усё яшчэ крочыць па планеце, не абмінаючы Беларусь. Але ж, нягледзячы на адмену маштабных масавых мерапрыемстваў, сваю дзейнасць працягваюць многія ўстановы культуры нашай краіны, у тым ліку — і абласныя метадычныя цэнтры. Якім чынам арганізавана іх работа з раёнамі, што робіцца для метадычнай падтрымкі культурнага работнікаў, ці шмат ладзіцца анлайн-мерапрыемстваў — пра ўсё гэта даведзлася “К”.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

НОВАЕ — ГЭТА ЗАБЫТАЕ СТАРОЕ

Менавіта так сцвярджае народная мудрасць. І сапраўды: многія абласныя ўстановы культуры, якія сёння, у “каранавірусную эпоху”, актыўнічаюць у Сеціве, здаўна карысталіся для сувязі з раёнамі сацыяльнымі сеткамі ды мэсэнджарамі ці электроннай поштай. А таксама ладзілі відэаканферэнцыі, асабліва калі гаворка ішла пра кантакты з калегамі з іншых краін — скажам, Расіі, Украіны, Германіі ды Аўстрыі. Асабіста ведаю такія прыклады анлайн-супрацоўніцтва ў дзейнасці розных устаноў Беларусі.

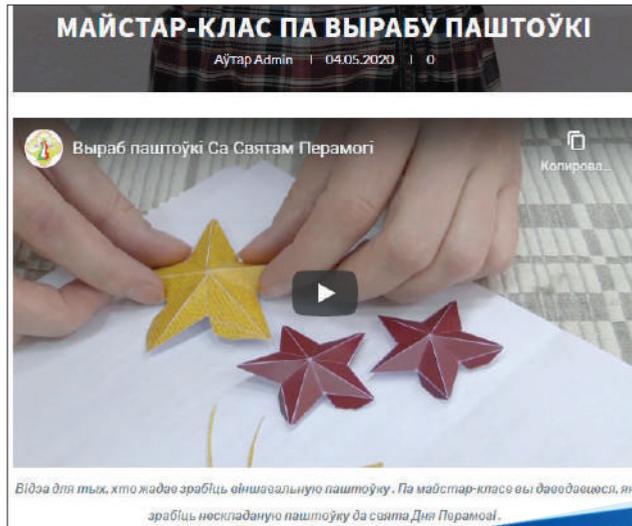
Ладзілі падобныя віртуальныя відэаканферэнцыі і абласныя метадычныя цэнтры нашай краіны. Ладзілі, і, натуральна, ладзіць і цяпер. Напрыклад, як адзначыў “К” дырэктар Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці і культурна-асветнай работы, кіраўнік Рэспубліканскага савета дырэктараў абласных метадычных цэнтраў народнай творчасці Алег Хмялькоў, літаральна на мінулым тыдні прайшла чарговая відэаканферэнцыя, удзел у якой узялі кіраўнікі метадычных цэнтраў шэрага абласцей краіны, а таксама дырэктар падобнай метадычнай установы з Азербайджана. Замежны госць падзяліўся з беларускімі калегамі вопытам работы ягонага цэнтра ў часы каранавіруса, а таксама паслухаў выступленні сваіх калег з Беларусі.

— Таксама днямі наш Цэнтр выпусціў відэаролік, прысвечаны святкаванню 75-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне, — расказаў Алег Хмялькоў. — У стварэнні відэа прынялі ўдзел усё раёны вобласці. Здымкі прайшлі каля помнікаў, мемарыялаў, Алеі Герояў Саюза, пахаванняў воінаў і партызан, якія загінулі ў гады вайны.

Як зазначыў Алег Хмялькоў, сёння рыхтуецца цыкл перадач пра медыкаў, якія з’яўляюцца не толькі сама-

Прыярытэт, з якім трэба быць “на ты”

Метадычныя цэнтры ў рэаліях сённяшняга дня

Відэа для тых, хто жадае зрабіць афіцыйную паштоўку. Па майстар-класе вы даведзецеся, як зрабіць нескладаную паштоўку да свята Дня Перамогі.

Майстар-клас па вырабе паштоўкі на сайце Віцебскага АМЦНТ і выданне, зробленае яго супрацоўнікамі.

адданымі работнікамі на сваёй асноўнай працы, але і творчымі людзьмі. Менавіта пра такіх людзей, удзельнікаў розных аматарскіх калектываў, і будзе раскажвацца ў кароткіх відэароліках, якія пазней размесцяць на сайце ўстановы.

Акрамя таго, на згаданым сайце для раённых метадыстаў, а таксама для ўсіх ахвотных змяшчаюцца самыя розныя метадычныя матэрыялы. Напрыклад, нядаўна быў паказаны майстар-клас па тым, як зрабіць з саломкі традыцыйны сямейны аб’ярг — “Саламянага анёла”. У анлайн-фармаце ладзіцца і некаторыя канкурсы. Скажам, у маі запланавана правядзенне Міжнароднага дыстанцыйнага конкурсу мастацтваў “Яркія агні”. У ім возьмуць удзел індывідуальныя выканаўцы і творчыя калектывы, якія прадэманструюць свае ўменні ў вакальным, харэаграфічным ды тэатральным мастацтве. Конкурсныя нумары будуць праглядацца па відэазапісах. Ацэньваць выступленні заклікана прафесійнае журы, якое вызначыць уладальнікаў Гранпры, лаўрэатаў і дыпламантаў конкурсу.

Як вядома, Міжнародны фестываль дзіцячай творчасці “Залатая пчолка”, што планавалася правесці 29 — 31 мая ў Клімавічах, быў адменены згодна з рашэннем мясцовага райвыканкама і рэкамендацыі Міністэрства аховы здароўя і Міністэрства культуры Беларусі. Разам з тым, адзначыў Алег Хмялькоў, сёння з дапамогай інтэрнэту ладзіцца рэпетыцыя шматлікіх калектываў, удзел якіх запланаваны ў традыцыйным купальскім свяце “Александрыя збірае сяброў”. Свята, як вядома, мяркуецца правесці напачат-

ку ліпеня ў Шклоўскім раёне. Хацелася б спадзявацца, што да гэтага часу эпідэміялагічная сітуацыя ў нашай краіне палепшыцца і дазволіць арганізатарам зладзіць гэтае маштабнае мерапрыемства так, як і планавалася.

АДМЯНІЦЬ ЦІ ПРАВЕСЦІ?

Падобным чынам — з дапамогай інтэрнэту — арганізуюць сваю працу і ў іншых абласных метадычных цэнтрах краіны. Напрыклад, як кажа дырэктар Брэсцкага абласнога грамадска-культурнага цэнтра Святлана Каржук, на іх сайце быў змешчаны анлайн-канцэрт “Пра Перамогі з любоўю”, зладжаны анлайн-праект “Песні Вялікай Перамогі” ды іншыя культурніцкія акцыі.

— Абласны пленэр рэчыкаў па дрэве, які запланавана правесці ў жніўні ў Кобрыне, мы пакуль не адмянялі, — кажа Святлана Каржук. — Як і яшчэ адно наша абласное свята аматарскага тэатральнага мастацтва “Тэатральнае Палессе”, якое па плане павінна адбыцца восенню.

Побач, у суседзяў, на Гродзеншчыне, таксама шмат культурных акцый праходзіць у фармаце анлайн. Як кажа дырэктар Гродзенскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці Алена Мурэня, у Сеціве праводзіцца школа вучобы, сотні ўдзельнікаў з усіх куткоў Гродзеншчыны далучыліся да маштабнай інтэрнэт-эстафеты “Галасы Перамогі”. Да таго ж, у выставачай зале ўстановы нядаўна адкрылася экспазіцыя, прысвечаная

Будучыя мерапрыемствы: Выватка папугаев, павіч птуц, мелкіх жывотных 13 марта 12:00 - 31 мая 18:00

Публікацыя з нашай газеты на сайце Гродзенскага АМЦНТ.

Відэаролік з нагоды святкавання 75-годдзя Перамогі, зроблены Магілёўскім АМЦНТІКР.

75-годдзю Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне.

Акрамя таго, у Гродзенскім АМЦНТ працягваецца стварэнне габелена, прысвечанага згаданаму 75-годдзю Перамогі. Мясцовыя ткачы Алена Шунейка і Юлія Барадзіна ўжо завяршылі першы этап, на што ім спатрэбілася каля трох месяцаў і 352 метры нітка. На палатне ўжо ёсць арнамент і карункі беларускіх поспілак, а таксама выявы воінаў. Сёння ідзе дапрацоўка эскіза габелена. Працу курыруе Яўген Шунейка, прафесар Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў.

Таксама, па словах Алены Мурэні, сёння, у сувязі з наяўным эпідэміялагічным становішчам, вырашаецца пытанне пра адмену ці правядзенне Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур. Гэтае рашэнне Гродзенскі гарвыканкам прыме ў самыя бліжэйшыя дні.

І яшчэ. Вандруючы па інтэрнэт-старонцы Гродзенскага АМЦНТ, у раздзеле “Навіны” я заўважыў урывак з майёй нядаўняй публікацыі “Маеш сайт — маеш і імпрэзы”. На жаль, без пазначэн-

ня аўтарства ды спасылкі на сайт газеты “Культуры”. Спадзяюся, гэта проста прыкры недагляд, які неўзабаве будзе выпраўлены адміністратарамі партала.

У РЭЖЫМЕ АНЛАЙН

І ў іншых абласных метадычных цэнтрах, як я пераканаўся, у працы актыўна выкарыстоўваецца інтэрнэт. Так, па словах намесніка дырэктара Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці Алены Марчуковай, для метадыстаў раёна ладзіцца майстар-клас-

шматлікія майстар-класы па традыцыйных рамёствах вобласці як для спецыялістаў, так і для ўсіх ахвотных. Так ужо былі праведзены майстар-класы па выцінанцы, ткацтве пояса на дошчачках і бёрдзечках. Акрамя таго, быў прадэманстраваны майстар-клас па вырабе віншавальнай паштоўкі да Дня Перамогі.

Сёлета ўпершыню ў Віцебскай вобласці адбудзецца дыстанцыйны конкурс вакалістаў “На адной хвалі”. Да ўдзелу ў мерапрыемстве запрашаюцца творчыя калектывы і індывідуальныя выканаўцы ва ўзросце ад сямі гадоў. На суд прафесійнага журы ўдзельнікі павінны будучы прадставіць адзін творчы нумар працягласцю не больш за чатыры хвіліны, выкананы пад фанаграму, а капэла або ў інструментальным суправаджэнні. Заяўкі і спасылкі на відэа (або відэазапіс) выступаў можна даслаць да канца мая, а вынікі конкурсу будуць падведзеныя на працягу наступнага месяца.

У сувязі з неспрыяльнай эпідэміялагічнай сітуацыяй у краіне, абласное свята “Тэатральная вясна — 2020” вырашана таксама правесці дыстанцыйна. У свяце прымуць удзел аматарскія тэатральныя калектывы раённых, гарадскіх і сельскіх устаноў культуры вобласці, якія маюць найменне “народны”, або калектывы, якія прэтэндуюць на яго прысваенне.

І апошняе. Не магу не згадаць, што літаральна ў мінулым месяцы з друку выйшла кніга “Прыдзвінскія карункі”, напісаная супрацоўнікамі Віцебскага АМЦНТ. У выданні раскажваецца пра народную танцавальную спадчыну Віцебшчыны, пра мясцовыя карагоды, традыцыйныя найгрышы, запісаныя ад непасрэдных носьбітаў падчас фальклорна-этнаграфічных экспедыцый. Адзін з раздзелаў кнігі прысвечаны вядомым харэографам, заслужаным дзеячам культуры Беларусі — Івану Серыкаву, Леаніду Барадульку, Осіпу Партному. Акрамя таго, падаецца інфармацыя пра лепшыя фальклорныя калектывы Віцебшчыны ды абласныя акцыі, накіраваныя на развіццё і папулярызаванне танцавальнай спадчыны.

Як бачна, нягледзячы на неспрыяльнае эпідэміялагічнае становішча, абласныя метадычныя цэнтры працягваюць сваю дзейнасць на карысць развіцця культуры ў рэгіёнах з дапамогай Сеціва. Мяркую, што нават і пазней, калі каранавірус сыдзе, падобная інтэрнэт-сувязь застаецца для абласных Цэнтраў прыярытэтай і важнай. Бо, што ні кажы, а з найноўшымі інфармацыйнымі тэхналогіямі заўсёды трэба быць “на ты”.

Пакуль звыклія падыходы ўзаемадзення з гледачом адкладзеныя на нявызначаны тэрмін, супрацоўнікі музеяў, галерэй, культурных пляцовак шукаюць новыя. Усе цікавыя задумкі, якія спелі раней, але чакалі свайго часу, тэмы, фарматы, адпаведныя навыві, падобна на тое, рэалізуюцца ў сетцы. Аднак хтосьці яшчэ толькі намацавае, шукае аптымальны фармат для дзейнасці сваёй арт-інстытуцыі пакуль рэальныя падзеі — хочацца верыць — пастаўлены на кароткатэрміновую паўзу.

Адлюстравіць працэс роздумаў і пошуку новых формаў, калі складана будаваць планы, але яшчэ складаней знайсці тактычныя рашэнні, каб захаваць цікавасць гледачоў да музея, гісторыка-культурнай спадчыны і сучаснага мастацтва, — мы і паспрабавалі ў гэтым матэрыяле. Падзяліцца сваім досведам былі запрошаны супрацоўнікі Фонда развіцця Брэсцкай крэпасці, галерэі “Прастора КХ” і Музея Марка Шагала. Пляцоўкі розныя, але тым больш цікава было дазнацца пра “ноў-хаў” культурных і арт-інстытуцый з рэгіёнаў, прычым тых, якія ствараюць імідж сваёй вобласці.

КАЛІ ЯКАСЦЬ ZOOM-КАНФЕРЭНЦЫЙ НЕ ЗАДАВАЛЬНЯЕ

Фонд развіцця Брэсцкай крэпасці падрыхтаваў анлайн-эфір на тэму “Якія візуальныя вобразы Брэст возьме ў новае 1000-годдзе?” Знаёмае і новае, свежы погляд на айдэнттыку горада — сапраўды, цікава! Эфір стварыў уражанне паўнаважнага абмеркавання, якое цалкам магло адбыцца ў рэальным часе і прасторы.

Распавядае Аліна Дзервянка, намеснік дырэктара Фонду па праектах:

— На працягу года мы ўжо разважалі пра лічбавыя фарматы, а першыя мабільныя дадаткі “Брэсцкая крэпасць. Прыжаваная гісторыя” зрабілі яшчэ ў 2015 годзе. Праект “1000 ідэй для Брэста” рыхтавалі да 1000-годдзя горада, але толькі цяпер, па вядомых абставінах, усё сшылося... Даследаванне, якое мы прэзентавалі, тэхнічна было традыцыйным, але па змесце ўсё ж такі новым: паспрабавалі знайсці сучасны погляд на Брэст, на яго вобразы. Запросілі для гэтага і гасцей, і сваіх спецыялістаў. Гэта былі мастакі, дызайнеры, фатографы, якія прынялі ўдзел у конкурсе з наступным анлайн-галаваннем. У выніку падрыхтавалі набор сувеніраў і новы гід па Брэсце “From Brest with love”. Творчае ася-

роддзе адгукнулася на гэты праект актыўна, было шмат фантазій на тэму Брэста, і мы планавалі зрабіць выставу — гэта была б публічная падзея. А зараз прыйшлося думаць, як выйсці да гледача і як гэта лепш арганізаваць. Звычайную анлайн прэзентацыю вырашылі не рабіць, бо якасць шматлікіх зараз zoom-канферэнцый

нас не задавальняла. Спыніліся на трансляцыі запісу — працаваў прафесійны відэаграф і дзве камеры. Гэта складаней, але жывую гутарку мы захававалі, добра арганізавалі прастору, м а н т а ж у было мінімум.

І паказалі запіс адразу ж, як толькі скончылі.

У цэлым, мы задавальняемся вынікам: праглядаў адразу было каля 200, і, верагодна, на прэзентацыю праекта мы б не сабралі такую аўдыторыю. Але калі будзе магчымасць, выставу зробім.

Вядома, digital-фарматы не заменяць мастацкі аспект і зносіны — мы гэта ўсведамляем. Але яны сапраўды даюць новыя магчымасці. У нас ёсць яшчэ адзін праект — выдавецкі, “Атлас крэпасці Брэст-Літоўск”. Гэта трохтамовае выданне, для якога мы збіраем сродкі на краўдфандынг, і пакуль выдадзены толькі адзін том.

Мы зрабілі ў падтрымку выдання серыю відэаролікаў: яны могуць быць толькі лічбавымі і таксама толькі для Сеціва. Задача была — пераналізаваць праект. У яго вялікі аўтарскі калектыў, эксперты розных прафесій, з розным вопытам. Мы запісалі звароты аўтараў да некалькіх груп чытачоў: даследчыкаў, турыстаў, жыхароў. Гэтак кнігі раскрываюцца для людзей — праз асобы аўтараў, іх гісторыі, захопленасць тэмай.

Сярод навінак — віртуальная экскурсія па Брэс-

цкай крэпасці, куды ўключаны новыя маршруты і малавядомыя аб’екты. Так што пандэмія, на мой погляд, не прымусіць нас адмовіцца ад асноўных навываў, але дае магчымасць засвоіць новыя. Цяперашнія сур’ёзныя праблемы сыйдуць, а набытыя веды застаюцца.

НЕАДКЛАДНА ЗАЙМІЦЕСЯ ПРЭЗЕНТАЦЫЯЙ!

Жаночая выстава “Забароненыя зоны” паспела адкрыцца ў Брэсце перад пачаткам пандэміі, але праца яе была прыпыненая. Тым не менш супрацоўнікі галерэі не спяшаюцца з дэ-

нізацыяй, удзельнікі і формай прэзентацыі. Але цяпер актыўнасць можна чакаць толькі ў ліпені — жніўні.

У такой сітуацыі даводзіцца шукаць нешта іншае. Зараз я думаю аб летнім пленэры ці рэзідэнцыі: мастакі і ўсе мы вельмі засумавалі па такой працы, па рэальных зносінах. Паспрабуем запрасіць людзей пад Брэст, у прыгожае месца. Выніковую выставу і відэа- таксама можна зрабіць у лесе — гэта было б новай формай для нас. Пакуль прыдумала яшчэ адзін сеткавы фармат: каляндар “Наша мастацтва”, у якім кожны дзень выкладваю па адной працы беларускага аўтара (вядома, з атрыбу-

раняць новыя формы: раней рукі не даходзілі, таму што не было неабходнасці, а вось цяпер разумееш, што час прыйшоў. Трэба думаць і рабіць альбо новае, альбо нічога! Напрыклад, калі вярнуцца да выстаў, зрабіць цікавы анлайн-фармат з інтэрв’ю, лекцыямі. Яшчэ думаем пра “Пандэмічныя размовы” — гэта будзе серыя гутарак аб пандэміі і горадзе, зменах у адукацыі, фемінізме, пра ўплыў на тэатр (пакуль рыхтаваўся матэрыял — першая размова прайшла з поспехам — заўв. рэд.). Пры тым, што мастакі па прыродзе сваёй індывідуалісты, аказалася, што вельмі не хапае зносін,

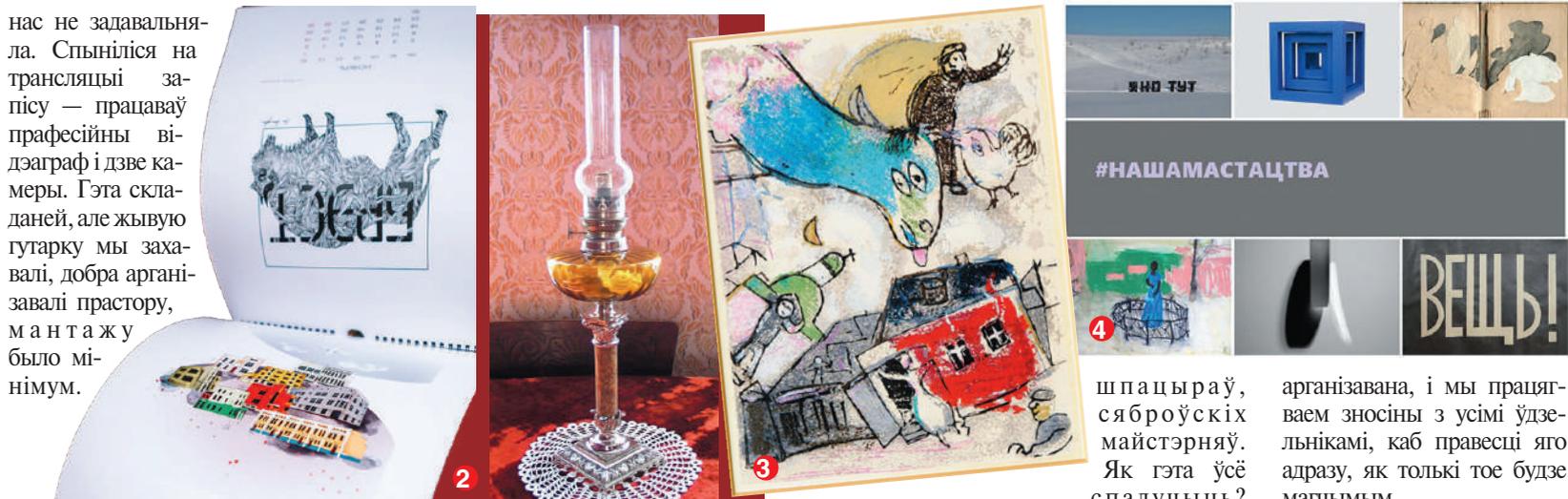
быў запланаваны аўтобус і запіс на экскурсіі, але ўсё гэта адмянілася.

Адкрыццё выставы групы “Март” перанеслі на больш позні тэрмін. Будзем глядзець па сітуацыі: працы да выставы гатовыя, удзельнікі таксама, але паказваць у сетцы фатаграфіі замест жывога мастацтва не хочацца. Гэта будзе “Пранікненне ў эпоху УНОВИС”: мастакі не пераймаюць легендарную школу, а толькі адштурхоўваюцца ад яе стылю, працуюць па-свойму. У “Марта” ёсць свая публіка, таму мы вырашылі пачаць.

Перанеслі і наш чэрвеньскі Міжнародны пленэр — для яго таксама ўсё

Digital не ўсё вырашае

Выклікі для арт-інстытуцый: як выйсці да гледача ў час пандэміі?

На здымках:

- 1 Каляндар з абліччамі Брэста — адзін з вынікаў конкурсу #frombrestwithlove.
- 2, 3 Экспанаты выставы “Да 100-годдзя Генрыха Мандэля” ў Музеі Марка Шагала.
- 4 #нашамастацтва — новы праект “Прасторы КХ”. Фота з сацсетак і сайтаў арт-інстытуцый.

мантажом выставачнага праекта: урэшце рэшт — а што далей? Паўза ў дзейнасці таксама падштурхнула да развіцця і ўвасаблення новых ідэй.

Лізавета Міхальчук, куратарка галерэі “Прастора КХ”:

— За два гады, што я працую ў “Прасторы КХ”, “Забароненыя зоны” аказалася самай наведвальнай выставай. Па майму маніторынгу, яна — звышвядомыя. Я яшчэ прыходжу на яе, каб паліваць кветкі — там ёсць інсталяцыя з жывымі кветкамі. І не разбіраю, чакаю далейшага развіцця падзей. Звязалася з мастачкамі: яны пагадзіліся, таму што не могуць вывесці творы, паказаць іх дзесьці яшчэ, хоць планы такія раней былі.

“Замарозіліся” і нашы далейшыя выставачныя праекты. Да лета планавалі паказаць вельмі цікавых славацкіх мастакоў, і праект “Я амаль чую птушак” беларускага фатографа Максіма Сарычава. Але яго выстава таксама засталася зачыненым дзвяр’ям у Музеі фатаграфіі ў Рызе. Усё было вырашана: зразумелая арга-

таваннем) і проста фіксую гэты дзень.

Здавалася б, маленькі крок, які захоўвае адчуванне штотдзённай дзейнасці. Але ідэя перарасла сябе: папершае, яна атрымала захоплення водгукі ад саміх мастакоў, утварылася група, дзе мы падтрымліваем адзін аднаго. Па-другое, я вырашыла зрабіць паштоўкі з гэтымі працамі — так, гэта суб’ектыўны адбор, не манаграфія і не “гісторыя”, але гэта і своеасаблівы зрэз сучаснага мастацтва. Праглядаючы зараз вялікую колькасць сайтаў, старонак у фэйсбуку, іншых крыніц, разумею, якая ж у нас праблема з прэзентацыяй! Як мала даступнай выразнай інфармацыі для крытыкаў, куратараў, пакупнікоў! У вельмі добрага мастака наогул можа не быць ні старонкі ў сетках, ні нават добрага партфолія. Хочацца сказаць: неадкладна займіцеся гэтым! Як зрабіць, каб мастацтва было цікава гледачу, а не проста выкладзіць альбом... Многія рэчы хочацца абмеркаваць!

Напэўна, наступіў такі час, калі прыходзіцца ўка-

шпацыраў, сяброўскіх майстэрняў. Як гэта ўсё спалучыць?

Хочацца знайсці новыя падыходы, сваю падачу.

ЗАХАВАЦЬ НАСТАЛЬГІЮ ПА РЭАЛЬНЫМ МУЗЕІ

Дзяржаўны музей не зачынены, але малая колькасць наведвальнікаў уносіць свае карэктывы ў яго дзейнасць. І тым не менш установа не журыцца — займаецца ўнутранымі справамі, вядзе віртуальныя экскурсіі ды нават зрабіла невялікі рамонт.

Алена Ге, старшы навуковы супрацоўнік Музея Марка Шагала ў Віцебску:

— Зараз у нас адкрыта выстава “Да 100-годдзя Генрыха Мандэля” — гэта самы буйны наш мецэнат, калекцыянер Марка Шагала. Ён падарыў нам вельмі шмат: навуковую бібліятэку, каталогі для вызначэння перыёдыкі, дакументаў і графікі, Шагала, у тым ліку. Гэта велізарны інфармацыйны масіў, выстава вельмі насычаная ў гэтым сэнсе. І вельмі ўдала, што яна ж з нашых фондаў! На жаль, наведвальнікаў у музеі зараз амаль няма. У мінулыя выхадныя было літаральна тры — чатыры чалавекі (матэрыял рыхтаваўся напачатку мая — заўв. рэд.), хоць звычайна ў майскія святы — больш за 100. І ў гэтым годзе таксама на кожную гадзіну

арганізавана, і мы працягваем зносіны з усімі ўдзельнікамі, каб правесці яго адразу, як толькі тое будзе магчымым.

Пакуль у залах няма людзей, мы шмат займаемся мемарыяльным Домам Марка Шагала — нешта паліпаем у экспазіцыі, прыбіраем, сваімі сіламі пераліпілі шпалеры. Працягваецца навуковая праца з фондамі, ліставанне з нашымі міжнароднымі партнёрамі, з Арт-цэнтрам Шагала, паколькі публікацыі і ўсю сувенірную прадукцыю мы павінны з імі ўзгадняць.

Мы працуем, але стараемся не перагружаць нашых гледачоў анлайн-фарматамі. Уважліва сочым за рэкамендацыямі ICOM: ёсць меркаванне, што трэба актыўна займацца рэкламай у Сеціве, а ёсць іншае, што ў Сеціве мы працуем дазвадана, так, каб захаваць настальгію па рэальных падзеях, па рэальным музеі. Мы абмяркоўваем усе пазіцыі, і цяпер вельмі шануем падобны настрой, гатоўнасць гледача да будучых выстаў. У Ноч музеяў 16 — 17 мая, згодна з прапановай ICOM, як і вядучыя музеі свету, правядзём акцыю ў анлайне. А ў лістападзе ўжо спадзяемся на традыцыйныя імпрэзы ў залах.

Вось такая праца: выкладваем невялікія матэрыялы, застаемся на сувязі з усімі партнёрамі, і захоўваем імкненне да жывога мастацтва.

Льобуў ГАЎРЫЛЮК, арт-журналіст

Адзін з грантаў Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь на 2020 год у галіне культуры быў вылучаны на рэалізацыю музычнага праекта “Вобразы вайны і міру ў творчасці беларускіх кампазітараў”. Частку канцэртаў планавалася прымеркаваць да 75-годдзя Вялікай Перамогі. І хаця тыя выступленні па вядомых прычынах перанесены, уладальнік гранта Максім РАСОХА пагадзіўся раскажаць пра падрыхтоўку гэтага праекта. У выніку ж размова закранула яшчэ больш шырокую тэму — шляхі развіцця беларускай аркестрава-духавай музыкі ў XX — XXI стагоддзях.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Ведаючы неўтаймоўную творчую актыўнасць майго суразмоўцы, няма чаму здзіўляцца. На момант вылучэння гранта ён працаваў дэканам аркестравага факультэта Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Крыху пазней, застаўшыся кіраўніком студэнцкага калектыву і старшым выкладчыкам згаданай ВНУ, быў запрошаны на пасаду дырыжора Прэзідэнцкага аркестра Беларусі. Гэты музыкант даўно і вельмі паспяхова вывучае і папулярна нацыянальную музычную спадчыну, далучае да гэтага працэсу не толькі юнакоў і дзяўчат, але і дзяцей, бо кіруе таксама ансамблем флейт і духавым аркестрам Дзіцячай музычнай школы мастацтваў № 10 імя Яўгена Глебава. А яшчэ ўзначальвае ансамбль “М-Клезмер бэнд”, аркестр “Мінск-Класік”, квартэт драўляных духавых Riviera. Колькасць створаных ім праектаў папросту зашкальвае, і ўсе яго калектывы — гэта суполкі адданных мастацтву інструменталістаў, скіраваных на выкананне музыкі беларускіх кампазітараў розных часоў. Прычым уласна канцэртную дзейнасць заўсёды папярэджвае працяглая работа з архівамі, пошук нотнага матэрыялу, яго аднаўленне, рэдагаванне, камп’ютарны набор рукапіснай партытуры і партый для кожнага з інструментаў, а калі трэба — яшчэ і пералажэнне для пэўных аркестравых ці ансамблевых складаў.

— **Максім Мікалаевіч, летась вы рыхтавалі шэраг канцэртаў, прысвечаных творчасці Яўгена Глебава. Адным з галоўных удзельнікаў быў духавы аркестр нашай Акадэміі музыкі, і творы майстра гучалі ў вашых пералажэннях для гэтага складу. Цяперашні ваш праект — усё з тым жа студэнцкім калектывам. Зноў давалося рабіць аркестроўкі?**

— Не, праграма “Вобразы вайны і міру ў творчасці беларускіх кампазітараў” адмыслова складалася толькі з арыгінальных твораў для духавога аркестра. Пагадзюся, далёка не ва ўсіх нашых твораў ёсць такія партытуры. Але паказальна, што некаторыя з духавых опусаў сталі непасрэдным водгукам на майскія падзеі 1945 года. Да прыкладу, літаральна праз некалькі тыдняў пасля заканчэння той жудаснай вайны Пётр Падкавыраў стварыў Марш “Радасць Перамогі”. У канцы партытуры пазначана дата — 20 чэрвеня 1945-га. А ёсць і творы, якія добра адлюстроўваюць агульную атмасферу мірных перадаваў дзён. У прыватнасці, 1941-м годам пазначаны Канцэрт-Вальс з наступным падзагалоўкам: фантазія на тэмы вальса Іаганна Штрауса “Казкі Венскага лесу”. Аўтары — Эдзі Рознер / Юрый Бяльзакі, два прозвішчы праз касую лінію. Гэтыя музыкан-

Інтрыга духавых: бліскучыя і... “капрызныя”

“Вайна і мір” музычнай мовай

ты былі творчым ядром легендарнага калектыву Дзяржджаз БССР. У канцы 1939 года на тэрыторыю Заходняй Беларусі рушыла спецыяльная камісія, каб найбольш таленавітымі тамтэйшымі музыкантамі ўзмацніць нашу культуру. І на аснове джазавага калектыву, які дзейнічаў у Беластоку пад кіраўніцтвам Ежы Бяльзакі (Юрыем той стане ў Савецкай Беларусі), 1 студзеня 1940 года ў нас афіцыйна з’явіўся Дзяржджаз БССР. Рознер быў непераўздзеным трубачом. Бяльзакі — выдатным піяністам і кампазітарам. Ну а вальсы Штрауса-сына — гэта сусветная спадчына, запатрабаваная ва ўсе часы. Дарэчы, крыху пазней той жа Бяльзакі, які цудоўна ведаў спецыфіку духавых інструментаў, напісаў Фантазію на тэмы песень Васіля Салаў’ёва-Сядова — тых песень ваенных гадоў, якія на сёння сталі класікай, прызнаным сімвалам той эпохі.

— **Сярод твораў многа тых, што былі напісаны ў 1950-я.**

— Гэта невыпадкова. У красавіку — а дакладней, акурат 1 красавіка 1950 года быў створаны Духавы аркестр штаба Беларускай ваеннай акругі. Узнікненне такога калектыву дало моцны штуршок да развіцця беларускай духавой музыкі, бо кампазітары, вядома, адразу адгукнуліся сузэльным шэрагам

новых твораў для азначанага складу. Паглядзіце, колькі ўсяго тады было напісана: “Беларускі фестывальны марш” Яўгена Цікоцкага, Варыяцыі з загадкавай назвай “Чаго хочаш — таго просіш” Мікалая Аладава, Уверцюра на беларускія тэмы згаданага Юрыя Бяльзакі, “Беларуская святочная ўверцюра” Міхаіла Трахтэнберга, прымеркаваная да 40-годдзя БССР, Фантазія на беларускія тэмы Барыса Куніна. Дарэчы, апошнія два аўтары — яркі прыклад таго, як плённа супрацоўнічалі з калектывам не толькі члены Саюза кампазітараў, але і іншыя музыканты, найперш дырыжоры: Трахтэнберг быў выпускніком ваенна-дырыжорскага факультэта Маскоўскай кансерваторыі, Кунін кіраваў духавым аркестрам тагачаснай Мінскай музычнай вучэльні імя Глінкі (цяпер гэта каледж). Ці вось яшчэ такая цікавостка: у Самуіла Палонскага было два творы, абодва 1950-х гадоў: “Беларускі марш” і Фантазія. Маршаў, вядома, стваралася шмат, а Фантазія, як высветлілася, мела сваю таямніцу. У арыгінале гэта быў клавір, аркестроўку выканаў вядомы ў тае часы расійскі дырыжор і кампазітар Віктар Руноў. Гартаючы ноты, я заўважыў, што вокладка твора залеплена зверху яшчэ адным лістом паперы. Крыху падчапіў яго зверху,

зазірнуў унутр — а там схавана ранейшая назва: “Дума пра Сталіна на тэмы беларускіх песень пра Сталіна”. Адрозніваўшы ў галаву паралелі. Бетховен сваю 3-ю сімфонію спачатку прысвяціў Напалеону, бо той абяцаў вызваліць народы Еўропы ад прыгнёту. Пазней кампазітар уцяміў сапраўдныя намеры “выратавальніка” і пакінуў толькі назву “Герцічная”. Штосьці падобнае, як можна зразумець, адбылося і тут.

— **У вашай праграме — ажно цэлы блок твораў Эдуарда Казачкова. Наколькі мне вядома, ён цяпер жыве ў замежжы, але я добра памятаю яго незгасальную энергію і ў творчасці, і ў грамадскай дзейнасці.**

— Так, ён увогуле адзін з самых пладавітых аўтараў. Родам з Гомеля, адразу пасля вайны пачаў вучыцца іграць на тубе, у 1957-м скончыў Маскоўскі інстытут вайсковых дырыжораў, праз дзесяць гадоў — нашу кансерваторыю па класе кампазіцыі прафесара Анатоля Багатырова, прычым з дыпломнай сімфоніяй “Памяці Веры Харужай”. Доўгі час працаваў ваенным дырыжорам, і не толькі ў нашай краіне. Лёс закідаваў яго і ў Чэхаславакію, і на Дальні Усход. У 1986-м выйшаў у адстаўку, змог вярнуцца на радзіму. А ў сярэдзіне 1990-х пераехаў у Ізраіль. Дарэчы, прысвечаныя Беларусі творы датаваны ў яго самымі рознымі гадамі — незалежна ад таго, дзе ён тады знаходзіўся. Ну, а духавы аркестр ён ведае, бадай, як ніхто іншы з беларускіх кампазітараў — не толькі звонку, але і “знутры”.

— **Калі адбудаваць дыяграму айчыннай музыкі для духавых аркестравых складаў, дык чарговы пік, пэўна, прыпадзе на час з’яўлення і далейшай дзейнасці Канцэртнага аркестра “Няміга”. Дарэчы, у 2016 — 2017 гадах вы працавалі галоўным дырыжорам гэтага калектыву.**

— “Няміга” ўзнікла ў 1990-м, і адным з першых, хто пачаў актыўна пісаць для яе, быў усё той жа Эдуард Казачкоў. Сярод яго твораў — Канцэртная фантазія “Вяснянка”, дзе саліруе... цымбальны дуэт. Пагадзіцеся, не самае шараговае спалучэнне. Уключылі мы ў праграму і тры творы народнага артыста Расіі Льва Муранава — аднаго з тых музыкантаў, хто, калі можна так сказаць, стаў ля калыскі аркестра “Няміга”. У 1979 годзе Леў Барысавіч быў накіраваны ўзначаліць Ансамбль песні і танца Беларускай ваеннай акругі — і з таго часу стаў “карэнным мінчуком”. Пазней выкладаў у нашай Акадэміі музыкі, кіраваў іншымі калектывамі. І, вядома, сачыняў, рабіў шматлікія аранжыроўкі. Выканаем мы і песні Ігара Лучанка, Леаніда Захлеўнага, Васіля Раічыка — у аркестроўках аднаго з маіх выкладчыкаў Барыса Чудакова.

— **На ваш погляд, ці дастаткова пішуць для такога складу сучасныя кампазітары?**

— Добрай музыкі ніколі не бывае замнога, заўжды хочацца больш. Апошнім часам кампазітары таксама звяртаюцца да духавога аркестра, але, магчыма, усё ж не так часта, як хацелася б. Часцей пішуць для гэтага складу, як я заўважыў, прадстаўнікі старэйшага, сярэдняга пакалення. Можа, маладыя кампазітары не так добра ведаюць аркестравую

спецыфіку? І сімфанічны склад, не гаворачы пра камерны, ім бліжэй? Бо духавых інструментаў яны ў сваёй творчасці не цураюцца, імкнуча звяртацца да іх сола, разнастайных ансамблевых спалучэнняў. Але сваю ролю тут адыгрывае яшчэ і прадуманае стаўленне да духавога аркестра: некаторыя і дагэтуль успрымаюць яго хіба ў ролі “вайскоўцаў на маршы”. Так, падобнай музыкі ў рэпертуары духавога аркестра багата. Але ж можна ствараць і зусім іншыя творы! Цымбалы таксама да гэўнага моманту лічыліся прыдатнымі хіба для народных мелодый. Потым для іх сталі перакладаць класіку. Нарэшце, кампазітары пачалі шукаць і знаходзіць новыя прыёмы, што раскрывалі б нескрыстаныя магчымасці інструмента. Тое ж і з духавым аркестрам! Даўно мінулі часы, калі такія калектывы былі пераважна вайсковымі і, акрамя забеспячэння стравой падрыхтоўкі, у лепшым выпадку ігралі няхітрыя танцавальныя рытмы “ў гарадскім садзе”. Гэты склад выдатна падыходзіць і для джаза, і для сучасных эксперыментаў. Усё залежыць ад кампазітарскай фантазіі і прафесійных уменняў, бо і сапраўды — духавыя, асабліва ў разнастайных спалучэннях між сабой, больш “капрызныя”: не ўсялякі акорд, з іх складзены, прагучыць як след. Затое колькі новых фарбаў, нечаканых эфектаў можна з імі дасягнуць! Добра ведае іх спецыфіку, да прыкладу, Віктар Войцік: нядаўна напісаў і Сімфаніету для духавога аркестра, і, літаральна год таму, Сюіту з красамоўнай назвай — “Камедыя ў эпізодах і асобах” (па матывах Чэхава): Вальс, Мазурка, Галоп. Ці вось яшчэ — чатырохчасткавая Сюіта “Жавароначкі” Сяргей Янковіч. Інтрыгуе?

— **Яшчэ як! Тыя ж флейты часцяком імгуюць ігучыняны трэлі — пра гэта ведаюць усе. Але каб маленечкі жаўрук “маляваўся” духавым аркестрам... Гэта трэба паслухаць! Але дзе і калі?**

— Адзін з нашых канцэртаў уключаны ў серыю “Класіка ля Ратушы”, што так палюбілася слухачам. Паводле традыцыі, гэты цыкл пройдзе ў ліпені. А большасць выступленняў перанесена на восень. Па-першае, “Вобразы вайны і міру” — тэма вечная і неабсяжная. Па-другое, у рамках гэтага праекта мы правядзем і канцэрт з музыкі нашых твораў-юбіляраў. Той жа Пётр Падкавыраў, на маю думку, увогуле ў нас недаацэнены. І сёлета, калі спаўняецца 110 гадоў з дня яго народзінаў, ёсць магчымасць прыцягнуць больш пільную ўвагу грамадскасці да яго твораў, некаторыя з якіх у чымсьці нават апырэдзжалі час. Яму належаць першыя беларускі квінтэт для драўляных духавых і валторны, флейтовы, кларнетовы квартэты, што сустракаецца ў сусветнай музыцы куды радзей за струнныя склады. Ёсць у яго і Квартэт-паэма для змяшаных тэмбраў — габоа, англійскага ражка і дзвюх вяланчэляў. Усё гэта будзе прэзентавана не толькі ў канцэртах. Цяперашняя сітуацыя прымусяла музыкантаў яшчэ больш сур’ёзна задумацца пра захаванне і папулярнызацыю сваёй творчасці праз аўдыё- і відэазапісы, выданне нотнага матэрыялу. Нішто не заменіць жывога гучання, але для сапраўднай папулярнызацыі патрэбны яшчэ і трансляцыйныя версіі, выпуск кампакт-дыскаў. Урэшце рэшт, трэба скарыстоўваць усе магчымыя варыянты. Сёння гэта актуальна, як ніколі раней.

Прэмія за лепшую песню мінулага года ў Беларусі, розгаласны кавер на “Ляпіс Трубяцкі”, дуэт са Зміцерам Вайцшошкевічам, эмацыйны анлайн-канцэрт у час эпідэміі — спявачка Ганна Шаркунова не дае сумаваць сваім прыхільнікам. 15 гадоў яна на сцэне — а хтосьці, магчыма, так і памятае тую юную чароўную бландзінку, што спявала “Сердце красавицы”. Але шмат чаго адбылося, шмат чаго змянілася, і нават сама Аня кажа, што стала іншым чалавекам. Якім жа? Госця нашых “Суботніх сустрэч” — Ганна Шаркунова.

Надзея КУДРЭЙКА

— Калі я прапанавала напісаць пра цябе ў газете “Культура” — ты адрэагавала нечакана, маўляў — няўжо і эстрадны артыст варты таго гонару?

— Я сыранізавала, бо ў нас чамусьці лічыцца, што папулярная музыка — гэта не культура. Канешне, мне хацелася б думаць, што сама я належу да тых музыкантаў, чья дзейнасць мае дачыненне да культуры (смах), бо стараюся рабіць усё густоўна і якасна з музычнага пункта гледжання. І рада запрашэнню. А калі мяне называюць эстрадай, няхай пры гэтым кажуць нешта кшталту: “Вы лепшая на нашай эстрадзе!”, — я крыўджуся. Бо калі ўжо гэты перажытак з “эстрадай” сьдзе? Я займаюся сучаснай папулярнай музыкай, я працую ў шоу-бізнесе. А ад “эстрады” патыхае нафталінам. І 15 гадоў таму я імкнулася рабіць добрую актуальную музыку, і тым больш зараз.

— За гэты час, канешне, многае змянілася. І спяваеш ты зараз упэўнена, вольна, і розныя нечаканыя крокі робіш у кар’еры.

— Я магу нават сказаць, што стала зусім іншым чалавекам. У юнацтве лятала як матылёк — лёгкая, закаханая, але пры гэтым у надзвычай жорсткім працоўным рытме — не паспявала ўдумвацца ў многія рэчы, шмат чаго не заўважала, да таго ж мой прадзюсар Уладзімір Кубышкін, які цяпер жыве ў ЗША, ад многіх клопатаў мяне прыкрываў, працэсам кіраваў у асноўным сам. Усё змянілася — у мяне дарослае, адказнае жыццё. Я пачала часцей задаваць сабе пытанні — што я адчуваю, чаго хачу, што мне прыносіць задавальненне, што забірае энергію. Мне падаецца, я пачала больш выяўляць сабе, усё вырашаю сама. Хаця з Вовам, які цяпер жыве ў ЗША, мы практычна кожны вечар на сувязі — абмяркоўваем, плануем, ён дае мне каштоўныя парадзы, разам пішам песні, як і раней.

І я ўвесь час працягваю вучыцца, хаджу на розныя майстар-класы і да таго падобнае. Мой перфекцыянізм не дае жыць спакойна. (смах) Але ж у выніку я раблюся лепшай. Сапраўды, я стала больш смелай у сваіх выступленнях, адчула, што магу рызыкаваць, адыходзіць ад канонаў. Нейкія рэчы пачала лепей разумець — напрыклад, я заўсёды хацела жывы бэнд, але да канца не ўсведамляла, якую музыку ён павінны іграць. А цяпер магу і пакіраваць музыкантамі, і дабіцца свайго. Бо я сама, так бы мовіць, прадзюсірую

Фота Святланы Яфімік

Ганна ШАРКУНОВА:

“Калі мяне называюць эстрадай, я крыўджуся!”

песні. У нейкім сэнсе гэта новая для мяне справа, і магчыма, па першым часе я нарабіла процьму памылак, але лічу, што будучае за артыстамі, якія самі для сябе пішуць, а не купляюць гатовае.

— Пасля невялікай паўзы ты вярнулася даволі гучна, і цяпер увесь час на слыху. Напрыклад, менавіта ты на беларускай “Песні года” атрымала самы галоўны прыз — за лепшую песню 2019-га “Роль другога плана”. І яе ты напісала сама!

— Паўза была звязана з нараджэннем сына. Я так чакала гэтага моманту! І як даведалася, што стану мамай, то ператварылася ў такую крышталёвую вазу — думала, ці працаваць далей, ці берагчы сябе. Дзіцё мне далася нялёгка, былі розныя складанасці. Хаця менавіта ў гэты перыяд узнікла песня “Мы будзем першымі”, якую любяць слухачы, і любяць самі яе спяваць, нават дзеці — просяць ноты, мінусоўку. У чэрвені сыну Максу будзе ўжо тры гады. А песня “Роль другога плана” з’явілася год таму, і адразу выклікала асабліва гарачыя эмоцыі ў жаночай аўдыторыі — Вова Кубышкін напісаў выдатны тэкст. Для мяне яе поспех быў асабліва важны, бо нарэшце я рашылася сама стаць аўтарам музыкі. А то ўсё думала — ну як гэта ўспрымуць, я ж не кампазітар! І на “Песні года” я на нешта разлічвала, бо летась у нас не так многа было добрых песень. І вось на фінальным шоу ў Палацы спорту ўжо амаль усе прызы раздалі, а я так нічога і не атрымала. Застаўся толькі прыз за лепшую песню, а напрыканцы спяваў Ціма Беларускіх, і я думала, што, значыцца, яго “Незабудка” ці “Вітамінка” перамогуць — яны ж былі паўсюдна. І ўжо як маленькая дзяўчынка ледзь не плакала. А ў самую апошнюю хвіліну назвалі маё прозвішча! Я была шчаслівая.

— Наконт гэтага прыза я чытала розныя каментарыі — маўляў, канцэртаў няма, а прэміі артыстам даюць...

— 3 майго апошняга вялікага сольнага канцэрта ў Палацы рэспублікі прайшло чатыры гады. А ўвогуле работы, выступленняў, канцэртаў і ў Мінску, і ў рэгіёнах летась было вельмі многа. Калі нехта не бачыць афіш, гэта ж не значыць, што артыст не працуе. І я ўжо думала ізноў выйсці на вялікую пляцоўку з сольнай праграмай — у мяне і новыя песні ёсць, і нарэшце я сабрала свой бэнд, і над арыгінальнай ідэяй канцэрта, каб не паўтарацца, пачала ўжо думаць. Бо як нармальны чалавек, які сам зарабляе грошы і сам іх лічыць, хачу, каб укладанні ў канцэрт — а гэта тысяч 10—15 долараў як мінімум — не пайшлі на паўтор таго, што ўжо было, каб не былі дарэмнымі. Бо ў нашых умовах я сама павінна заплаціць за арэнду, за якасны гук, святло, дэкарацыі і гэтак далей, і толькі потым выйсці на сцэну — для беларускага спевака добры канцэрт нятаннае задавальненне. (смах) А нашы гледачы ўжо ж параўноўваюць з рознымі сусветнымі шоу, і крытыкуюць беларускіх артыстаў — маўляў, спяваюць пад мінус ці ўвогуле пад плюс, гук дрэнны, дэкарацыі няма — і не разумеюць, што гэта не віна артыстаў, якія і самі былі б шчаслівыя спяваць ужывую з жывым ансамблем. Толькі дзе ж на такое шчасце ўзяць грошай?

Але пра канцэртныя планы зараз казаць складана. Пандэмія моцна ўдарыла па артыстах — усё паадмянялася. І як мы будзем зарабляць, як мы будзем выплываць — ніхто не ведае. Баюся, калі выступленні і адновяцца, цэны і агульны ўзровень адкоцяцца на 15 гадоў назад, і трэба будзе забыцца і на добры гук, і на жывы бэнд, і на арэнду дарагіх

пляцовак. Прыватны бізнес у нашай краіне зараз атрымаў моцны ўдар, і калі яму ніхто не дапаможа, то не будзе ў нас і шоу-бізнэсу, бо не будзе выступленняў, не будзе карпаратываў і іншых мерапрыемстваў, выступленнямі на якіх мы і зараблялі. Пакуль, на жаль, я не бачу падстаў для аптымізму ў гэтым пытанні.

— Нядаўна ты здзівіла публіку, пераспяваючы гераічны хіт групы “Ляпіс Трубяцкі” “Воины света” ў такой лаўж-манеры. Нестандартны ход для эстраднай артысткі — хаця памятаю, што слова “эстрадная” трэба пазбягаць.

— Тое, што я пераспявала “Воины света”, не было нейкім стратэгічным ходам — проста мне вельмі захачелася выканаць гэтую песню па-свойму. Увогуле, у мяне ёсць ідэя ўзяць дзесяць маіх любімых беларускіх песень і зрабіць іх у нечаканых версіях. У дзяцінстве я была на трох жывых канцэртах — груп “Лепрыконсы”, “Ляпіс Трубяцкі” і “Metty Poppins”. Вось і пачала з

слухачы іх скачваюць. Дарэчы, Амерыка перавярнула маю музыкальную свядомасць і многаму навучыла — гэта там у студыі, калі мне проста далі тэкст і біт і сказалі: “Давай спявай, як табе хочацца!”, я адчула, што магу сама пісаць песні! Пакуль гэта ўсё больш як эксперымент для мяне, як пошук свайго шляху ў англамоўнай творчасці, я яшчэ многаму вучуся. Але неверагодна цікава! І хто ведае, можа, у нейкі момант якая песня і стрэліць.

— 15 гадоў на сцэне — нагода падвесці нейкія вынікі і ацаніць змены, што адбыліся. І чаго нам чакаць ад цябе ў бліжэйшы час?

— Зразумела, калі я зараз слухаю свой першы альбом — там яшчэ такое дзіцё спявае! “Сердце красавицы” — кароткая спаднічка, прыклееныя вейкі, нявінныя вочкі... Дарэчы, ніколі не любіла гэтую песню, яна ледзь не адзіная, якую я не хацела выконваць. Але на той час яна трапіла ў цэль. Насамрэч ува мне няма нічога лячэчнага, нічога ад Барбі, наадварот я нейкая

“Калі мяне называюць эстрадай, я крыўджуся!”

“пацанка”. Больш за тое — перыядычна я выпрацоўваю ў сабе жаночасць! (смах) Каб у жыцці быць больш мяккай, плаўнай і падобнай на дарослую жанчыну.

А як артыстку людзі цяпер пабачылі мяне і з іншага боку. Я і далей буду мяняцца — маю намер зрабіць сваё гучанне больш жорсткім, больш цяжкім, наколькі гэта магчыма з маёй мяккасцю — не рок, але нешта ў тым кірунку. Мне ў прыныцце цікавы вельмі розныя песні. З Кубышкіным у нас ёсць адна рызыкаўная ідэя — калі здзейсім, то гэта будзе вельмі значны для нас праект! Зараз я хачу быць не спявачкай, а проста музыкантам — бо зразумела, што атрымліваю задавальненне менавіта ад стварэння музыкі. У нейкім сэнсе гэта мяне нават выратоўвае, напаўняе жыццё сэнсам, пазбаўляе ад хандры. І я ўдзячна вышэйшым сілам, што ў мяне ёсць такія таленты, што я, аказваецца, магу гэта рабіць. Быць проста выканаўцай для мяне ўжо нецікава. Хутка з’явіцца многа новых песень, відэа, можа, будзе, і міні-альбом. Ёсць яшчэ нямала цікавых праектаў. Хацелася б і канцэрт вялікі восенню. Дзе толькі на гэта ўсё ўзяць часу! А яшчэ ж і дачку вельмі хочацца. Ну проста вельмі-вельмі, абавязкова!

“Ляпісаў” — як іх можна было не любіць? Вагалася паміж двума кампазіцыямі — яшчэ я ў захапленні ад песні “Я верю”. Але ў выніку атрымаліся ўсё ж “Воины света”. Мы проста супалі з гэтай песняй, там мае гармоніі, мае вібрацыі — я адчуваю яе, як уласную. Канешне, я атрымала многа крытыкі, і на сённяшні момант, магчыма, ужо нешта і па-іншаму зрабіла б. Але спытайце мяне — ці пашкадавала я хоць на хвіліну? — Не, ні кропелькі. (смах) Тым больш што аўтар даў дабро на маю версію. На парадку дня зараз песні “Не умирай” групы “J:Morc” і “Гуляць дык гуляць” “Сяброў”.

— Другі нядаўні і гучны кавер, які абышоўся без крытыкі, і наадварот — усім спадабаўся, — на песню *Shallow* Лэдзі ГаГа і Брэдлі Купера, але на беларускай мове. Са Зміцерам Вайцшошкевічам у вас атрымаўся ўдалы дуэт, разам вы вельмі пераканаўся выглядаеце і гучыце. Ці не думаеце некай прадоўжыць супрацоўніцтва?

— Хачу ўсё ж заўважыць, што я не станаўлюся выканаўцай менавіта кавераў. Вось і ў гэтым выпадку ў першую чаргу мяне цікавіў не кавер, а беларуская мова. Мікіта Найдзёнаў напісаў выдатны тэкст, прапанаваў мне пераспяваць, далучыў да справы Зміцера Вайцшошкевіча. Ізноў жа, усё так супала са мной, што я запісала песню з першага дубля. І я проста ў захапленні ад нашага дуэта са Зміцерам. Пра будучае скажу аспярожна: Зміцер Вайцшошкевіч вельмі творчы чалавек, і ў яго пастаянна нараджаецца новы матэрыял, у якім мне будзе вельмі цікава паўдзельнічаць.

— Не ўсе ведаюць, але ў цябе ёсць і нямала песень на англійскай мове...

— Гэтай гісторыі ўжо гадоў пяць — я езджу ў Амерыку і там запісваюся. У ЗША ў нас ёсць кампанія-партнёр, ёсць кантракт. Песні пішуцца, выкладваюцца на iTunes,

Да 75-годдзя вызвалення Пінска і гадавіны Вялікай Перамогі Палескі драматычны тэатр падрыхтаваў спектакль “Хай спынецца вайна”.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Няпростым быў сам шлях стварэння гэтай прэм’еры. Праца пачалася больш як год таму — летась у лютым.

Сёння амаль не засталася сведкаў ваеннага ліхалёцця, але хроніка, лічбы, успаміны тых, хто выжыў у нечалавечых умовах, захаваны на старонках шматлікіх дадзенаванняў і разнастайных выданняў, сям’яў якіх адзін з тамоўсеры “Паміць”, прысвечаны Пінскаму раёну, кнігі “Пінскае гета”.

— Адно з кніг мне падарылі ў гарышчанкаме, калі я звярнуўся туды з прапановай гэтай пастаноўкі, — расказаў Павел Марыніч. — Шмат матэрыялаў знайшоў у бібліятэцы, у нашым музеі, дзе багата экспанатаў і ў адкрытым доступе, і ў сховішчах.

Аўдыя & Відэа

Алег КЛИМАУ, спецыяльны карэспандэнт “К” Раман КОЗЫБРАУ, мастацкі кіраўнік ансамбля “Песняры”

Сакавіцкія аўдыя- / відэапраекты айчынных выканаўцаў рэагуюць мастацкі кіраўнік, музыкант Беларускага дзяржаўнага ансамбля “Песняры” Раман КОЗЫБРАУ (А.) і аглядальнік газеты “Культура”, музычны крытык Алег КЛИМАУ (В.).

Аўдыя

Гурт Kriwi, міні-альбом Kutacki А.: Я, натуральна, знаёмы з творчасцю гурта. На мой погляд, яго роксет прыйшоўся на канец 1990-х — пачатак 2000-х.

Няпростым быў шлях

Сцэна са спектакля “Хай спынецца вайна”.

валасы дыбам уставалі. Але як данесці ўсё гэта моладзі? Каб тыя ж трагічныя, асэнсаваныя сэрцам і розумам асацыяцыі выклікала ў іх само слова — халакост, бо яшчэ і цяпер некаторыя падлеткі блытаюць яго з хэлоўнамі.

Спектакль сумяшчае розныя тэатральныя малодзі. З аднаго боку, выкарыстанне стылістыка фэнтэзі, памножаная на дэтэктыўныя матывы “а-ля хорар”.

Фота прадстаўлена тэатрам

да асноўнай дзеі: у трывожным напаяўзроку з’яўляюцца двое нетрагічныя, асэнсаваныя сэрцам і розумам асацыяцыі выклікала ў іх само слова — халакост, бо яшчэ і цяпер некаторыя падлеткі блытаюць яго з хэлоўнамі.

З другога боку, у драматычным матэрыяле многа ад дакументальнага тэатра і тэхнікі вербальна: артысты хаця і не збіраюць успаміны сведкаў, але абпіраюцца на дакументальныя тэксты.

Гомельскі абласны драматычны тэатр, нягледзячы на складаныя абставіны, не адмовіўся ад прэм’еры спектакля “Нябесны ціхаход”.

Надзея БУНЦЭВІЧ

можна лічыць, што традыцыя “вольнага ўваходу” захавалася, толькі крыху змяніла фармат.

Вайна, каханне, тэрапія

Надзея БУНЦЭВІЧ

палмуркам музычнай камедыі Марка Самойлава, які захаваў знакамітыя песні кінаарыгінала.

У наступным годзе Палескаму драматычнаму тэатру споўніцца 15 год. Уп’яўнена, гэты невялікі каблечкі стане яшчэ адной паставай зноў вярнуцца да такой значнай працы, як гэты спектакль.

Малады рэжысёр Андрэй Шыдлоўскі дадае ў свой спектакль новы паварот: ваенныя палзеі, што разгортваюцца перад глядачом, становяцца успамінамі ветэрана, які распавядае іх сваёй унучцы, прычым па яе ўласнай просьбе.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Рэцэпты былі вільсы, як і мае быць, традыцыйны перадапаказ — генеральны прагон для мастацкага савета тэатра і запрапанай прэсы.

Далейшы перыяд жландаўшчыны толькі замацаваў у мастацтве паказ вайны не як болю ды смерці, а выключна як гераізм, што вядзе да Перамогі — без уліку заплачанага за гэта кошту.

Малады рэжысёр Андрэй Шыдлоўскі дадае ў свой спектакль новы паварот: ваенныя палзеі, што разгортваюцца перад глядачом, становяцца успамінамі ветэрана, які распавядае іх сваёй унучцы, прычым па яе ўласнай просьбе.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Далейшы перыяд жландаўшчыны толькі замацаваў у мастацтве паказ вайны не як болю ды смерці, а выключна як гераізм, што вядзе да Перамогі — без уліку заплачанага за гэта кошту.

Спектакль у яго цяперашнім выглядзе не пазбаўлены і іншых недахопаў — спытаеце вы мяне. На мой погляд, перамены закрываюць перш за ўсё тэксты. Будучы да таго крышталёвым рамонткам, Артыст стаў “бліжэй да зямлі”.

Спектакль, на жаль, моцна “пафарбоўвае” мінулае. Чаго каштуюць хаця б бялоткі шкарпэткі на нагах ваенных лётчыц! У фільме такая тэндэнцыя тлумачылася жаданнем як мага хутчэй забыць увесь цяжар і нягоды ліхалёцця.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Спектакль у яго цяперашнім выглядзе не пазбаўлены і іншых недахопаў — спытаеце вы мяне. На мой погляд, перамены закрываюць перш за ўсё тэксты.

Спектакль у яго цяперашнім выглядзе не пазбаўлены і іншых недахопаў — спытаеце вы мяне. На мой погляд, перамены закрываюць перш за ўсё тэксты.

Спектакль, на жаль, моцна “пафарбоўвае” мінулае. Чаго каштуюць хаця б бялоткі шкарпэткі на нагах ваенных лётчыц! У фільме такая тэндэнцыя тлумачылася жаданнем як мага хутчэй забыць увесь цяжар і нягоды ліхалёцця.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Спектакль у яго цяперашнім выглядзе не пазбаўлены і іншых недахопаў — спытаеце вы мяне. На мой погляд, перамены закрываюць перш за ўсё тэксты.

Спектакль у яго цяперашнім выглядзе не пазбаўлены і іншых недахопаў — спытаеце вы мяне. На мой погляд, перамены закрываюць перш за ўсё тэксты.

Спектакль, на жаль, моцна “пафарбоўвае” мінулае. Чаго каштуюць хаця б бялоткі шкарпэткі на нагах ваенных лётчыц! У фільме такая тэндэнцыя тлумачылася жаданнем як мага хутчэй забыць увесь цяжар і нягоды ліхалёцця.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Спектакль у яго цяперашнім выглядзе не пазбаўлены і іншых недахопаў — спытаеце вы мяне. На мой погляд, перамены закрываюць перш за ўсё тэксты.

Спектакль у яго цяперашнім выглядзе не пазбаўлены і іншых недахопаў — спытаеце вы мяне. На мой погляд, перамены закрываюць перш за ўсё тэксты.

Мо і эфектны, але ж дысананс

Нацыянальны цэнтр сучасных мастацтваў у мінулым месяцы прапаноўваў глядачам падзвіжца на “Тэкстыльня букет”.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ / Фота аўтара

Беларусь была прадстаўлена на творамі пераможцаў і прызёрў IV нацыянальнага Трыенале дэкарэтыўна-прыкладнага мастацтва; работамі мінскага клуба “Валошка”.

Спектакль, безумоўна, застаецца важным грамадскай акцыяй — гэткай тэрапіяй, скіраванай на эмацыйную падтрымку старошага пакалення ў цяжкіх складаных умовах.

Выстава ўвогуле пакінула добрае ўражанне. Няма сумневу, што аўтары работ да справы сваёй ставіліся сур’ёзна і гледача, які знайшоў час для сустрэчы з іхняй творчасцю.

Букет — гэта не проста кветкі, пераважаныя прыгожай і элітныя і злітныя

Фрагменты экспазіцыі.

зумець, аб чым ён. Кожны слухач знайдзе ў ім свой сэнс, дасць сваё тлумачэнне кампазіцыі. Гэта як Муракам! чытаць і спрабаваць спраецываваць на сябе філасофію пісьменніка.

В.: Шчыра кажучы, я не зразумеў той “істэрыі”, якая ўзнікла ў часткі айчынных меламанаў, калі высветлілася, што дадзенае песня трапіла ў нейкі там інтэрнэт-чарт сусветнай музыкі.

Зараз аб тым, што мы бачым у кадры. Кампанія малядых людзей едзе кудысьці на легкавушыцы. Паралельна пад песню Intelligency у розных інтэр’ерах “адрываюцца” людзі розных прафесій і сацыяльнага статусу.

Відэа

Гурт Intelligency, кліп на песню August

А.: Я чытаў навіны пра поспех гэтага гурта і, вядома, зацікавіўся ім. Выдатна, што беларуская каманда дабілася такога прызнання.

Фрагменты відэа.

зумець, аб чым ён. Кожны слухач знайдзе ў ім свой сэнс, дасць сваё тлумачэнне кампазіцыі. Гэта як Муракам! чытаць і спрабаваць спраецываваць на сябе філасофію пісьменніка.

В.: Шчыра кажучы, я не зразумеў той “істэрыі”, якая ўзнікла ў часткі айчынных меламанаў, калі высветлілася, што дадзенае песня трапіла ў нейкі там інтэрнэт-чарт сусветнай музыкі.

Зараз аб тым, што мы бачым у кадры. Кампанія малядых людзей едзе кудысьці на легкавушыцы. Паралельна пад песню Intelligency у розных інтэр’ерах “адрываюцца” людзі розных прафесій і сацыяльнага статусу.

Большая колькасць сённяшніх рэгіянальных навін звязана, натуральна, з нядаўнім юбілеем Дня Перамогі. Вялікае надоўга застаецца ў памяці. Пра перамогу над каранавірусам казаць яшчэ рана, але нашы чытачы ўзнямаюць і гэтую тэму. Усё зразумела: бой, што вядуць нашы медыкі з пандэміяй, таксама лёсавызначальны. Дапаможам ім перамагчы!
Святлана Ганчарова з Бераставіцы распавядае, што работнікі культуры раёна праявілі анлайн-канцэрт у падтрымку ўрачоў.

Яўген РАГІН

“Яшчэ некалькі месяцаў таму, — піша аўтар, — мы і не ўяўлялі, што спатрэбяцца кардынальна новыя меры бяспекі і формы нашай дзейнасці. Вельмі цяжка абмежаваць творчую актыўнасць! Цяжка, але трэба. Тым не менш, мы не сядзім склаўшы рукі. Перайшлі ў анлайнавы рэжым. Адзін з такіх канцэртаў быў адрасаваны тым, хто знаходзіцца на перадавой барацьбе з каранавірусам”. Мерапрыемства для медыцынскіх работнікаў арганізавалі супрацоўнікі **Бераставіцкай** дзіцячай школы мастацтва і мясцовага раённага цэнтра культуры ды народнай творчасці. У канцэртнай праграме гучалі вакальныя і інструментальныя нумары. Папярэдне яны былі запісаны на відэа і размешчаны ў сацыяльных сетках. Сваёй творчасцю падзяліліся народныя гурты “Канцона”, “Вераск”, “Бераставіцкія музыкі”, салісты Таццяна Алексюк, Вадзім Антоненка, Ілья Худзякоў, Юрый Заяц, Андрэй Аруткін, Юлія Сяргеева, Антон Бажко. Аўтар заканчвае свой ліст так: “Ці выратуе мастацтва ад пандэміі? Наўрад ці. Але ў тым, што яно дапаможа перажыць цяжкія часы, работнікі культуры не сумняваюцца.” Ну і правільна робяць!

А цяпер — гучнае рэха пра ўшанаванне 75-годдзя Вялікай Перамогі.

Дыстанцыйна кантактуе з чытачамі і **Бераставіцкая** раённая бібліятэка. Метадыст установы Алена Аліферовіч распавядае пра бібліяпраект, прымеркаваны да юбілею Перамогі. Наведвальнікі ўстановы загадзя выразаюць прачыталі вершы пра вайну, урыўкі з праявілі творцаў на гэтую ж тэматыку, а бібліятэкары зрабілі відэаролікі, якія дэманструюцца на сайце бібліятэкі і ў сацыяльных сетках. Праект так спада-

баўся, што чытачы пачалі самі запісваць свае выступленні і дасылаць іх на адрас бібліятэкі.

Анлайн-фармат прапануе сваім чытачам і **Дзятлаўская** раённая бібліятэка. Метадыст аддзела маркетынгу Марына Бортка пераконвае, што на сайце ўстановы прэзентуюцца наступныя базы: “Дарогамі вызвалення Дзятлаўшчыны”, “Фота-

дзейнае аўтаклуба з валанджэрамі. Такім чынам была аказана дапамога ветэранам з аддаленых вёсак у наведванні парадку на падворках. Па выніках усіх гэтых захадаў ствараецца Кніга памяці, якая ўтрымлівае біяграфічныя звесткі пра ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны з Віцебскага раёна.

Аўтацягнік “75 мірных гадоў” з удзельнікамі

маціўны стэнд з асобных частак) “Захоўваем у сэрцах Вялікую Перамогу”. У нападзены стэнды паўдзельнічалі не толькі бібліятэкары, але і чытачы”.

“Кніжная выстава “Вайна праз сэрцы пакаленняў” працуе ў гарадской бібліятэцы **Ашмян**”, — піша загадчык установы Людміла Зарэцкая. Кожны ахвотны можа ўзяць любое выданне, прачы-

ства горада **Горкі**. Пра гэта паведамля загадчык арганізацыйна-метадычнага аддзела палаца мастацтваў **Бабруйска** Наталля Чорная.

Яшчэ адна прыемная навіна з **Бабруйскага** Палаца мастацтваў. На гэты раз на сувязь з рэдакцыяй выйшла загадчык аддзела мастацкай творчасці Наталля Кулікова. Вось што яна піша: “Самадзей-

каў і вандровак сабраны багаты фота- і відэаархіў працэсаў гатавання. Сёння распрацоўваецца зборнік рэцэптаў. Пакуль іх асаблівасці трымаюцца ў сакрэце. Галоўнае ў творчасці — вытрымаць паўзу і захаваць інтрыгу. Значым толькі, што назапашаны “інструкцыі” па вырабе бліноў у вёсцы **Дунаёк**, па выпяканні жаўракоў у **Ніжняй Тошчыцы**, па гатаванні яешні ў аграпраддзела **Чорны Бор**, падрыхтоўкі юхі з **Баркалабава**. Святлана Саламевіч запэўнівае, што збор рэцэптаў па **Быхаўскім** раёне

Бусел на вяршыні манумента...

На здымках:
1 Юная зорчка з музычных класаў Мураванай Ашмянкі Маргарыта Антановіч.
2 Удзельнікі рэспубліканскай акцыі “Беларусь памятае. Памятаем кожнага” у Карэліцкім раёне.
3 Бібліятэчны квіт у Шчучыне.
4 Самадзейная мастачка з Бабруйска Юлія Кравец і яе работы.

з сямейнага альбома ветэрана”, “Дарагая сэрцу кніга пра вайну”. Відэачытанні патрыятычных вершаў можна знайсці ў сацыяльных сетках.

Культуралаг **Віцебскага** раённага цэнтра культуры і творчасці Карына Дзікленка піша пра праект раённага аўтаклуба “Дарогамі Перамогі”. Дзейнічаць ён пачаў з 1 мая. Сацыяльна-культурная акцыя скіравана на захаванне памяці пра ваенныя падзеі, подзвігі і імёны герояў. За гэты час, паведамляе аўтар допісу, праведзена 18 выязных канцэртаў-віншаванняў, у якіх бралі ўдзел не толькі вакалісты мабільнай установы, але і народны гурт народнай песні “Раніца” Віцебскага РЦК. Ветэраны атрымалі і сувеніры, зробленыя майстрамі раённага цэнтра народных мастацкіх рамёстваў “Адраджэнне”. Дапамаглі і спонсары з Віцебскай бройлернай птушкафабрыкі. Праект прадугледжваў і ўзаема-

творчых калектываў праехаўся па **Навагрудскім** раёне. “Дэсант” наведваў памятныя знакі і брацкія могілкі герояў мінулай вайны. Пра гэта распавяла дырэктар **Навагрудскага** раённага цэнтра культуры і народнай творчасці Наталля Кавальская.

Карэліцкі раён далучыўся да рэспубліканскай акцыі “Беларусь памятае. Памятаем кожнага”. Кветкі былі ўскладзены да 43-х воінскіх пахаванняў і 34-х помнікаў баявой славы. На мемарыяльным комплексе “Зорка” ў Карэлічах падчас ускладання кветак на вяршыню манумента, як пішуць Марына Казловіч і Аксана Януш, сеў бусел. Як тут не згадаць легенду, паводле якой душы загінулых салдат пераўтвараюцца ў птушак. Нашы загінулыя заўжды з намі...

Бібліятэкар **Шчучынскай** дзіцячай бібліятэкі Ганна Карповіч распавядае: “3 15 красавіка ў нас арганізаваны квіт (інфар-

таць і пакінуць свой водгук аб прачытаным.

IX рэспубліканскі творчы радыёконкурс “Маладыя таленты Беларусі” быў прысвечаны 75-годдзю Перамогі. У фінал прайшлі 157 канкурсантаў. Юная зорчка з музычных класаў **Мураванай Ашмянкі** Маргарыта Антановіч, як піша намеснік дырэктара **Ашмянскай** ДШМ Таццяна Печкур, таксама прайшла ў фінал і адзначана дыпламам “За артыстызм”. Настаўнік — Вольга Чаплінская.

Тры дзясяткі яблынек пасаджаны на тэрыторыі **Граўжышкаўскага** вучэбна-педагагічнага комплексу. Такім чынам, пішуць метадысты з **Ашмян**, узнік Сад Перамогі.

У палацы мастацтваў **Бабруйска** прайшоў дыстанцыйны конкурс-фэстываль “Песні Вялікай Перамогі”. Гран-пры атрымаў узорны хор старэйшых класаў дзіцячай школы мастацтваў і вакальна-харавага майстэр-

ная мастачка з Бабруйска Юлія Кравец стала лаўрэатам першай ступені міжнароднага фестывалю мастацтваў “Art Fest”. Нагадаю, што конкурс сёлета ладзіўся дыстанцыйна пры падтрымцы **Магілёўскага гарвыканкама, шэрагу грамадскіх арганізацый і Магілёўскай дзяржаўнай гімназіі-каледжа мастацтваў**. Графічная работа Юліі “Процістаянне” — на тэму барацьбы з пандэміяй”.

Вельмі смачная навіна. Загадчык метадычнага аддзела цэнтралізаванай клубнай сістэмы **Быхаўскага** раёна Святлана Саламевіч распавядае пра рэалізацыю праекта “Пакаштуйце, гэта смачна!” Цягам мінулага года метадысты **Быхаўшчыны** збіралі аўтэнтчныя рэцэпты беларускіх страў, якімі і па сёння сілкуюцца жыхары раёна. Вірус — вірусам, а есці хочацца заўжды. Да слова, есці смачна хочацца ўдвай больш. За час кулінарных вышу-

працягваецца і ў бягучым годзе. Бачна па ўсім, што кулінарны зборнік можа стаць шматтомным.

І напрыканцы — аб прафілактыцы дзіцячага свавольства, што можа прывесці да бяды. Спецыяліст **Савецкага** раённага аддзела надзвычайных сітуацый **Мінска** Таццяна Бычанок паведамляе, што з 11 мая па 1 чэрвеня ў сталіцы адбываецца рэспубліканская акцыя “Не пакідайце дзяцей адных!”, прымеркаваная да Дня сям’і і Дня аховы дзяцей. Акцыя накіравана на работу з мнагадзетнымі сем’ямі і сем’ямі, дзе выходзяць дзеці дашкольнага і малодшага школьнага ўзростаў. Маленькія дзеці часцей атрымліваюць траўмы дома. Калі яны знаходзяцца без нагляду, то хутка знаходзяцца нажы, нажніцы, запалкі, лекі, незамацаваныя паліцы, адкрытыя вокны... Крыніцы дзіцячай небяспекі можна працягваць бясконца. І бацькі павінны памятаць пра гэта пастаянна. Дзяцей з іншароднымі прадметамі ў страўніку дастаўляюць у бальніцу практычна штодня. Не менш актуальнай застаецца і праблема дзіцячага свавольства з агнём. Дзіцячыя эксперыменты з запалкамі пастаянна вядуць да ўнушальных матэрыяльных страт, іншым разам — да чалавечай гібелі. І адказнасць тут цалкам кладзецца на бацькоў.

Беражыце сябе!
Сустрэнемся праз тыдзень.

Іван Карней.
Пачатак 90-х гадоў
XX стагоддзя.

“РОВАР” — КАРМІЛЕЦ

“Гаспадар ён быў што трэба, — кажа Ганна Карней, сваячка майстра. — Надзвычай рукасты. Сур’ёзны, спакойны, нешматслоўны. Калі гаворыць, то па справе. І калі здаралася з ім пагаварыць, то словы трэба было падбіраць. Не любіў плётка, пустых размоў, не піў і не курыў. За ім баба Маня сапраўды была, як кажуць, “за мужам”.

“Надзвычай разумны. Я ўпэўнена: каб яму далі магчымасць вучыцца, прафесарам стаў бы”, — дадае штрыхоў да партэта Івана Карнея яго суседка Ларыса Мех.

Нарадзіўся Іван Карней у 1907 годзе. Да Вялікай Айчыннай вайны працаваў кавалём. Саматужна вырабляў плугі, бароны, палазы для саней, падковы... А пасля надумаўся змайстраваць агрэгат для заточвання інвентару (сякер, косаў, рыдлёвак, нажніц, нажаў) і для расточвання пілаў.

Раней як было? Тачыльшчык нёс свой станок на плячах і крычаў: вастру нажніцы, нажы... А Іван Карней падумаў: “Навошта цягаць цяжкі станок на плячах? Буду ездзіць!” Зрабіў трохколавую пуд-веласіпед.

Спераду — невялікае кола. Ззаду — два нашмат большыя. Праз прывад злучыў правае задняе кола з валам, які прыводзіў у рух тачыльны дыск (камень), прымацаваны каля руля. Змайстраваў раму — ножкі пры спыненні прыпадмалі задняе кола, якія пачыналі свабодна круціцца ў паветры. Ціснеш на педаль — дыск круціцца, як ад матара. Так падчас работы веласіпед з паходна-

“Ровар”-вастрыльня.

га пераводзіўся ў стацыянарны стан.

Свой агрэгат майстар называў “рабочым веласіпедом”. Едзіў на ім па горадзе і навакольных вёсках, дзе трэба спыняўся і працаваў. І на базары часта заказы выконваў. Каля тачыльшчыка збіраўся натоўп людзей. Не толькі, каб штосьці павастрыць, але і каб паглядзець на вынаходку мясцовага Кулібіна. Праўда, за прагляд майстар грошы не браў. Толькі за работу. Добра з дапамогай такога агрэгата зарабляў. Бывала, яшчэ пры Польшчы, за адзін кірмаш

Дудачка
майстра.

дваццаць злотых меў. За іх можна было дзесяць пудоў жыта купіць. Але трэба было плаціць падаткі, таму атрымлівалася менш.

Падчас нямецкай акупацыі Іван Карней працаваў на Сморгонскім лесазаводзе: ваенкамат наклаў бронь на спецыялістаў, якія неабходны былі на аднаўленні прадпрыемства. Адтуль і пайшоў на заслужаны адпачынак.

У вайну “рабочы веласіпед” знаходзіўся пад павеццю, часам гаспадар

А мог бы прафесарам стаць...

Сморгонскі майстар Іван Карней жыў на вуліцы Леніна. Яго акуратны дом літаральна патанаў у зеляніне. За густымі вялікімі кустамі рознакаляровага бэзу не было відаць плоту. Цяпер бы казалі: дызайнерскае вырашэнне дадатковай жывой агароджы. Каля хаты — прысядзібны ўчастак. Іван Міхайлавіч быў выбітным садодам. Меў вялізны яблыны сад. Усе дрэўцы — дагледжаныя. Яблыкі — самых розных гатункаў.

“Даўно гэта было. У 1931 годзе ў артылерыі службы. Стаялі мы ў горадзе Сувалкі. Трапіў мне неяк пад руку ходкі кавалак драўніны. Дай, думаю, зраблю скрыпку. Доўга важдася, пакуль давёў яе да ладу. Інструмент атрымаўся. Там, дзесьці ў ваенным аркес-

Галоўны захавальнік фонду Сморгонскага гісторыка-краязнаўчага музея Павел Картавік са скрыпкой Івана Карнея.

устаноўкі, дзе змяшчаліся тачыльныя кругі”.

СКРЫПІЧНЫХ СПРАЎ МАЙСТАР

У якасці бонусу — падараваў у музей самаробную лудачку. І гэта не ўсе экспанаты ад Івана Карнея.

Дзве самаробныя скрыпкі...

Аказваецца, сморгонскі Кулібін рабіў яшчэ і музычныя інструменты.

У архівах музея знаходжу матэрыял “Скрыпкі дзедка Карнея”, які быў змешчаны ў газеце “Светлы шлях” у кастрычніку 1989 года, дзе майстар расказвае карэспандэнту Валянціну Барысевічу пра свае скрыпкі:

тры і засталася мая першая скрыпка”.

“Лепей за ўсё скарыстоўваць клён і елку, — прадаўжае апавед Іван Мікалаевіч. — Пры выбары матэрыялу варта звярнуць увагу на слаенне драўніны. Яліна, напрыклад, тым лепшая, чым больш ёй гадоў і драбнейшы слой. Астатняе — справа рук.

Аднак далёка не так проста вырабіць скрыпку. Тут важна ведаць не толькі дзе і які матэрыял лепей скарыстаць, каб надаць адпаведнае гучанне, але і тэхналогію сушкі драўніны.

Карней зняў з цвіка скрыпку, крануў смычком струны.

— Адчуваецца, як гучыць?

— Так, адказаў я.

— Дык вось, — прад’оўжыў Іван Мікалаевіч, — у гэтай скрыпцы

верх яловы, а ўсё астатняе зроблена з клёна.

— А смычкі да інструмента таксама робіце самі? — цікаўлюся ў майстра.

— Так. Сам. Тут асаблівай мудрасці няма. Галоўнае — конскага воласа раздабыць”.

“З якой любоўю, далікатнасцю Іван Мікалаевіч шліфуе кожную дэталю, як скрупулёзна падбірае пароды драўніны... — піша Валянцін Барысевіч. — Невыпадкава да “дзедка Карнея”, як яго з павагай называюць многія вядомыя музыканты, едуць, каб зрабіць заказ, з розных куткоў Беларусі”.

“Тэхналогія вырабы імітуе выраб XIX стагоддзя”, — пазначана ў музейнай анатацыі. Менавіта таму музыкі і цікавіліся такім інструментам. Не фабрычным, зробленым па ўсіх акадэмічных канонах. А тым, які рабіўся найперш душой і... залатымі рукамі майстра.

Этнограф, музыкант, заснавальнік фальклорнага гурта “Ліцвіны” Уладзімір Бярбераў з Мінска ў 1989 годзе купіў у сморгонскага майстра скрыпку, якая і дагэтуль грае ў калектыве. “Іван Карней быў носьбітам старой традыцыі вырабы скрыпак. Ён паходзіў з дынастыі скрыпічных майстроў: яго бацька і дзед таксама рабілі гэтыя музычныя інструменты. Яны былі цікавага гучання — вясковага, вельмі спецыфічнага, прарэзлівага. Без перабольшвання скажу: скрыпкі вясковых майстроў павінны гучаць, як скрыпка Карнея.

Увогуле Іван Мікалаевіч быў чалавекам незвычайным, вынаходлівым, з добрай канструктарскай думкай. Нестандартнай, крэатыўнай, як цяпер кажуць. Мяне здзівіла “машына”, з дапамогай якой Іван Мікалаевіч араў свой агарод. У канцы будучай баразны ён ставіў матор, запускаў яго — і ў рух прыходзіў механізм, які цягнуў трос з плугам.

Я бачыў яго самаходны “ровар”-вастрыльню, які ён зрабіў у 30-я гады мінулага стагоддзя. Па маёй просьбе ён прадубліраваў свой агрэгат — і яго купілі для музея-запаведніка “Заслаўе”. Скрыпка Івана Карнея там таксама захоўваецца”.

Вальтэр, французскі філосаф-асветнік 18 стагоддзя і сцвярджаў: “Праца вызваляе нас ад трох вялікіх заганаў — ад нуды, хібаў і нястачы”. “А яе вынік — пакідае пра сябе цудоўную памяць”, — так і хочацца прадоўжыць думку вядомага французца. Доказ такой выснове — рукатворныя работы сморгонскага майстра.

Галіна АНТОНАВА
Фота аўтара і з архіва Сморгонскага гісторыка-краязнаўчага музея

І апошнім з серыі нашых публікацый аб культурным асяроддзі невялікіх населеных пунктаў, у якіх кіраўнікі ўстаноў культуры не толькі прэзентавалі іх, а яшчэ і распавядалі пра тое, як змянілася праца ў сувязі з каранавірусам, стане матэрыял аб музеях, што таксама неакучны прылачыліся да існуючых абстаўнаў.

Алег КЛІМАЎ

Галіна ТРУХАНОВІЧ, дырэктар Петрыкаўскага гісторыка-краязнаўчага музея горада Петрыкаў Гомельскай вобласці: — Экспазіцыя музея складаецца з дзвюх частак. Першая прысвечана гі-

каўскага раённага Дома рамёстваў займаліся б вырабам сувенірнай прадукцыі — напльў турыстаў у гэты час года вялікі. І ўсё яшчэ спадзяемся, што палатка з’явіцца. Пры ўстанове дзейнічае клуб аматараў гісторыі “Дарогамі памяці”, асноўны яго кірунак — краязнаўства. Па выніках пошукавых экспедыцый (мы іх праводзім даволі шмат) ладзім лекцыйныя праграмы. Цяпер, на жаль, і такія акцыі, і іншыя “жывыя” мерапрыемствы сталі на паўзу. Але зусім ад імпрэз

У адной з выставачных залаў “Дома траўніка”.

саваньяў для фотасправы і гэтак далей. Свае бліжэйшыя выязныя выставы планавалі ў Капылі, Нясвіжы, Слуцку... Аднак усё прыпынена. І праект з тэлеканалам АНТ, які ў год 120-годдзя з дня нараджэння Кузьмы Чорнага (ён нарадзіўся 24 чэрвеня 1900-га) задумаў зняць пра яго 12 сюжэтаў. Пакуль выпушцілі два. Для віртуальнага праекта “На хвалі часу, у плыні жыцця”, прымеркаванага да 100-годдзя Усебеларускага літаратурнага аб’яднання “Маладняк”, суарганізата-

прадметаў, размешчаных у калекцыях музея. Ішлі экскурсіі не толькі па ім, але і па маршрутных сцежках краю. Для школьнікаў арганізаваліся музейныя заняткі па самых розных тэмах. Цяпер дзейнасць установы перайшла ў анлайн-рэжым, калі тыя ж выставы, лекцыі ці майстар-класы ад Карэліцкага дома рамёстваў дэманструюцца па інтэрнэце. Групавае ж наведванне ўстановы спынена. Вельмі разлічваем на тое, што хутка інфекцыя адступіць, і тады нашы за-

Музеі пераносяць імпрэзы ў “павуцінне”

Частка экспазіцыі музея ў Петрыкаве.

торыі краю, наведвальнікі ўстановы могуць азнаёміцца з рознымі археалагічнымі і этнаграфічнымі артэфактамі, знойдзенымі і сабранымі ў нашай мясцовасці. Сярод археалагічных знаходак, якія перадалі супрацоўнікі Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, да таваных сяроднім Каменным стагоддзем і заканчваючы перыядам Вялікага Княства Літоўскага, можна ўбачыць такія крэмневыя вырабы, як сякеры, стрэлы, нажы, дзіды, а таксама манеты XV стагоддзя, керамічныя прадметы і прадметы з бронзы — у асноўным жаночыя ўпрыгожанні, рыбаляўныя снасці і асаблівы гонар музея — старажытнюю выдзейбаную лодку. Этнаграфічная зала была сфармаваная шмат у чым намаганнямі менавіта жыхароў раёна, што падарылі нам дамацканыя пакрываўлы, ручнікі, вырабы з гліны і дрэва, якія дасталіся ім ад сваіх продкаў, фатаграфіі горада пачатку XX стагоддзя, старадаўнія царкоўныя кнігі. Другая частка — “Памяці землякоў прысвячаецца”. У экспазіцыі прадстаўлены матэрыялы пра ўраджэнцаў рэгіёна — чырвонаармейцаў, што загінулі ў час Вялікай Айчыннай вайны, яе ветэранаў, партызанаў, дзяцей-вязняў, воінаў-афганцаў. А ў вёсцы Навасёлкі працуе Адзел гісторыі нацыянальнага героя Дзёда Талаша і партызанскага руху на Петрыкаўшчыне. Дарэчы, летам планавалі разбіць там палатку, у якой умельцы з Петры-

каўскага раёна адмовіліся, транслюючы іх у анлайне, напрыклад, выставы работ гомельскага мастака Сяргея Сінякова і да 75-годдзя Перамогі — з фотаздымкамі ваенных часоў, лістамі з франтоў, агітацыйнымі плакатамі і да таго падобнае. Наведванне ж музея, канешне, упала. Калі два чалавекі за дзень прыходзяць — ужо добра. Для аднаго такога наведвальніка (між іншым, ён быў у масцы і пальчатках) правялі — хоць і ў скарачаны выглядзе, — аднак сапраўдную экскурсію!

Галіна ВАЙЦЯШУК, загадчыца Філіяла традыцыйнай культуры “Дом траўніка” вёскі Стрельна Мотальскага музея народнай творчасці Іванаўскага раёна Брэсцкай вобласці:

— З першага паверха, дзе ў нас знаходзіцца выставачная зала, наведвальнікі падыходзяць на паверх другі — на “Бабуліны вышыні”: так калісьці ўстанова — яшчэ як Музей народнай медыцыны — называлася. Там у чатырох залах сабраны больш за 110-ць відаў лекавых раслін і ўсе жадаючыя могуць атрымаць неабходныя ім народныя рэцэпты, кожнаму мы дорым мяшэчак з карыснымі травамі. Акрамя таго, тут размешчаны Бабулін пакой, у ім праходзяць музейныя заняткі, а яго гасцям распавядаюць аб усялякіх старадаўніх хатніх прамудрасях, у тым ліку пра тое, як правільна збіраць, захоўваць і ўжываць лекавыя

расліны (іх, дарэчы, можна ў нас і набыць). Пасля агляду другога паверха наведвальнікі спускаюцца на першы, дзе да іх паслуг ёсць фітабар з дэгустацыяй гарбаты, заваранай на карысных травах. Затым — экскурсія ў бліжэйшы лес, дзе некаторыя з гэтых самых траў і растуць. Натуральна, экспазіцыя рэгулярна папаўняецца, у чым нам спрыяюць і члены гуртка “Чабарок” — навучэнцы мясцовай школы, яны ж дапамагаюць і ў вырабе розных сувеніраў. На жаль, зараз экскурсіі часова прыпыненыя, як і правядзенне мерапрыемстваў, але ж конкурсаў, святаў, па большай частцы звязаных з краязнаўствам, мы праводзім у дастатковай колькасці. Самі выезджаем на разнастайныя фестывалі, везучы з сабой “прадукцыю” музея. Але як толькі сітуацыя з каранавірусам стане паляпшацца, утэўнена, што ў самую чыстую экалагічную зону краіны, на Палессе, людзі паедуць у масавым парадку — папраўляць уласнае здароўе!

Людміла НИЖЭВІЧ, дырэктар Літаратурнага музея Кузьмы Чорнага аграгарадка Цімкавічы Капыльскага раёна Мінскай вобласці:

— Музей складаецца з пяці залаў. Першую мы называем уваходнай, інфармацыйнай. У другой можна азнаёміцца з дзіцячым і юнацкім перыядамі жыцця тады яшчэ Мікалая Раманоўскага. У наступнай — з пачаткам літаратурнай творчасці, з 1920 — 1930-мі гадамі. У чацвёртай зале распавядаецца аб падзеях, што мелі месца ў лёсе пісьменніка і драматурга ў гады Вялікай Айчыннай вайны. І пятая “проста” прысвечана памяці Кузьмы Чорнага. У інтэр’еры залаў кропкава ўведзеныя экспазіцыйныя комплексы — такія як бы рэканструяваныя абстаноўкі, што атачалі літаратара ў побыце і працы: куткі сельскай хаты, кабінетаў у рэдакцыях газет “Беларус-

Людміла Ніжэвіч.

кая вёска” і “Советская Белоруссия”. Вядома ж, у музеі захоўваецца і экспануецца мноства прадметаў, звязаных з імем нашага вялікага земляка, нават можна пачуць яго голас, запісаны на магнітную плёнку. З 1997-га года пры музеі дзейнічае тэатральная студыя “Іскрынка”, акцёрамі якой з’яўляюцца жыхары Цімкавічаў. Мы ставім чыстую экалагічную зону краіны, на Палессе, людзі паедуць у масавым парадку — папраўляць уласнае здароўе! А для малодшакласнікаў працуе тэатр фланелеграфіі (разнавіднасць лялечнага тэатра з кардоннымі фігуркамі), што паказвае казкі. У музеі няма адмысловай выставачнай залы, таму зменныя выставы праводзяцца ў нас рэдка, як, дапусцім, прысвечаная Янку Купалу, або “Забутыя механізмы” — на ёй былі прадстаўлены ўжо рарытэтныя для пакалення XX стагоддзя рэчы кшталту бабіннага і касетнага магнітафонаў, радыёлы, прыста-

рам якога з’яўляецца Нацыянальная бібліятэка Беларусі, перадалі матэрыялы аб творчасці Чорнага. Усё, што тычыцца яго жыцця, у яшчэ большым аб’ёме зараз размяшчаем на самых розных інтэрнэт-платформах. Наведваюць жа сам музей сёння, так скажам, цяжкавата, зразумела чаму...

Аліна БУТЭНКА, старшы навуковы супрацоўнік Карэліцкага раённага краязнаўчага музея гарадскога пасёлка Карэлічы Гродзенскай вобласці:

Аліна Бутэнка.

— Да таго, як былі прыпыненыя ўсе ўнутраныя і выязныя мерапрыемствы ўстановы, мы паспелі арганізаваць выставу, прысвечаную воінам-афганцам, даць свае плошчы пад выставу пра гісторыю самавараў, прасяў і вагаў, правесці шэраг іншых імпрэз. Ездзілі з планавымі лекцыямі па школах і прадпрыемствах раёна, ілюструючы іх копіямі розных дакументаў і фотаздымкамі

— прыроды, археалогіі, традыцыйных святаў, знакамітых людзей Карэліччыны, Вялікай Айчыннай вайны, гісторыі XX стагоддзя — зноў прымуць гасцей!

Тамара КАВАЛЕНКА, дырэктар Краснапольскага раённага гісторыка-этнаграфічнага музея гарадскога пасёлка Краснаполле Магілёўскай вобласці:

— Музей наш адносна малады — ён адкрыўся ў 1994-м годзе. А ў 2015 — 2016-м перажыў сваё другое нараджэнне, калі яму былі вылучаныя вялікія сродкі на прылады для экспазіцый, стварэння новай залы — археалогіі і гісторыі краю XV — XIX стагоддзяў. Зараз акрамя гэтай працуюць залы этнаграфіі і сялянскай хаты, гісторыі краю, пачынаючы з XX стагоддзя, прыроды і выставачны. Калі б мяне папрасілі паказаць найбольш каштоўныя экспанаты, я б, вядома, правяла паўнаватасную экскурсію наогул! Ды ўсё ж... Каменная сякера бронзавага веку, упрыгожанні радзімічаў, пазваночнік маманта, макет раскопак аднаго з гарадзішчаў, старадаўнія ручнікі і адзенне, яўрэйскі куток, рэканструяваная частка традыцыйнай сялянскай хаты, матэрыялы аб краснапольскім народным тэатры — найстарэйшым самадзейным тэатральным калектыве Беларусі... У дадзены момант мы, як і нашы калегі з іншых музеяў краіны, прывыкаем да працы ў дыстанцыйным рэжыме. З наведваннем, вядома, стала горш: калі, лічачы мерапрыемствы, звычайная месячная запаўняльнасць установы была пад 600 чалавек, то ў красавіку прыйшоў 161. Аднак нагадваю ўсім тым, хто хоча прайсціся па яе залах сёння: вы можаце гэта зрабіць, зайшоўшы на сайт Краснапольскага райвыканкама — адзін з яго сэрвісаў прапануе віртуальную экскурсію па музеі!

Тамара Каваленка (справа) праводзіць экскурсію.

Баявая вахта Янкі Купалы

75-я гадавіна Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне зноў нагадвае нам пра значэнне подзвігу кожнага асобнага чалавека. Многія вядомыя беларусы прымалі актыўны ўдзел у барацьбе з нямецкімі захопнікамі на ўсіх франтах. У фондах Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы зберагаюцца матэрыялы ваеннай пары, якія звязаны з лёсам славутага паэта: вершы, артыкулы, лісты, фотаздымкі, асабістыя рэчы. Каштоўным экспанатам калекцыі з'яўляецца ваенная ўзнагарода Янкі Купалы — медаль «За абарону Масквы» (фота № 1). Нямногія ведаюць, што паэт праявіў сябе ў час абароны горада ў 1941 годзе, аднак узнагароджаны ён быў ужо пасмяротна...

7 ліпеня 1941 года Янка Купала разам з жонкай Уладзіслававай Францаўнай Луцэвіч апынуўся ў Маскве. На той час дом творцы ў Мінску і дача ў Ляўках былі цалкам знішчаны ворагам. У Маскве паэт спыніўся ў доме № 56 па вуліцы Вялікай Грузінскай, дзе жыў мастак Канстанцін Елісеў. Яго кватэру Янка Купала ласкава называў «Елісейскія паляны». У гэтым жа доме жыў і пісьменнік Макс Зінгер, у якога часта бываў Купала.

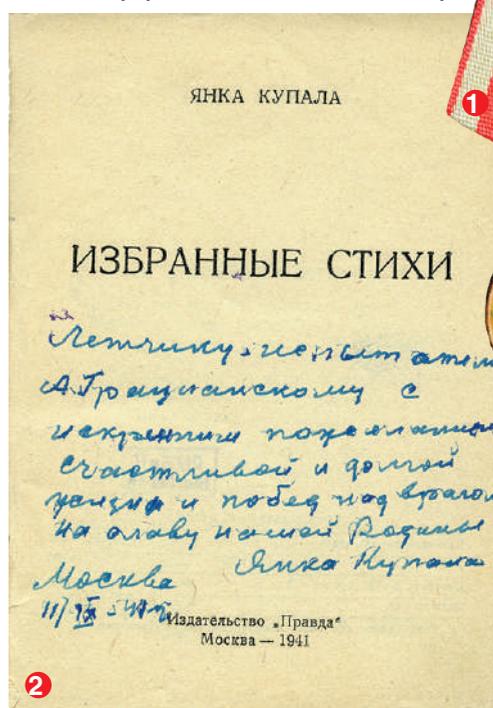
Становішча ў горадзе было небяспечнае. Сталіца падвяргалася масіраваным бамбардзіроўкам нямецкай авіяцыі. Пісьменнік Максім Лужанін так успамінаў тыя часы: «Калі я прыскачыву ў дворык на Грузінскай, узляцелі спячучыя стрэлы пражэктараў, прамацаваючы пашарэўшае неба, сілячыся сханіць у скрыжаванне промняў невідочнага ворага. А ён поўзае нібыта над самай галавою і гудзе нежак асабліва нудна і прыкра». Падобную карціну падзей апісваў і пісьменнік Барыс Емельянаў: «Час быў не толькі трывожны, але і мітуслівы. З ранняй пачыналіся звонкі з рэдакцый, камісій Саюза, тэлефанавалі беларускія бежанцы, сябры. А ноччу Янка спаў мала: за вокнамі аглушальна бухалі зеніткі, на даху трашчалі буйнакаліберныя кулямёты, а на вуліцах зусім блізка рваліся бомбы».

Жыхары дома № 56 часта мусілі ратавацца ў бомбасховішчах. На гэты Янка Купала пагаджаўся вельмі неахвотна. Былі выпадкі, калі ён заставаўся ў кватэры нават падчас варожых абстрэлаў. Пра такія абставіны ўгадваў Барыс Емельянаў: «Раніцою трэба было здаваць Ваенвыдату брашуру Купалы «Народныя мсціўцы». Пад грукат гармат і звон ішлі мы да ранняйчыта-

лі карэктур. Потым патушылі святло і паднялі штору. Святла. Нямецкія самалёты навесілі над горадам асвятляльныя ракеты, на дварэ і ў пакоі стала святла і страшна.

Янка ўсміхнуўся: — Вось былі маленькімі і добрымі, баяліся цемры і не любілі яе. Сталі дарослымі і злымі — баімся святла. Але гэта ўсё няпраўда, Бора. Станем вялікімі і добрымі і зноў будзем радавацца святлу і сонцу».

У такіх няпростых перыяд Янка Купала праявіў сябе як актыўны публіцыст, бо разумеў, што яго словы будуць важнымі

для суайчыннікаў. У ліпені — кастрычніку 1941 года адзін за другім выйшлі з друку наступныя артыкулы: «Паднялася Беларусь», «Не будзе беларус рабам нямецкіх баронаў!», «Германскі фашызм — злейшы вораг беларускага народа», «Белорусский народ не позволит себя закабалить», «Народная война», «Земля горит под ногами фашистов», «Белорусский народ не пойдет в рабство», «Партизанский удар». 11 жніўня 1941 года

Медаль для ўдзельніка абароны Масквы

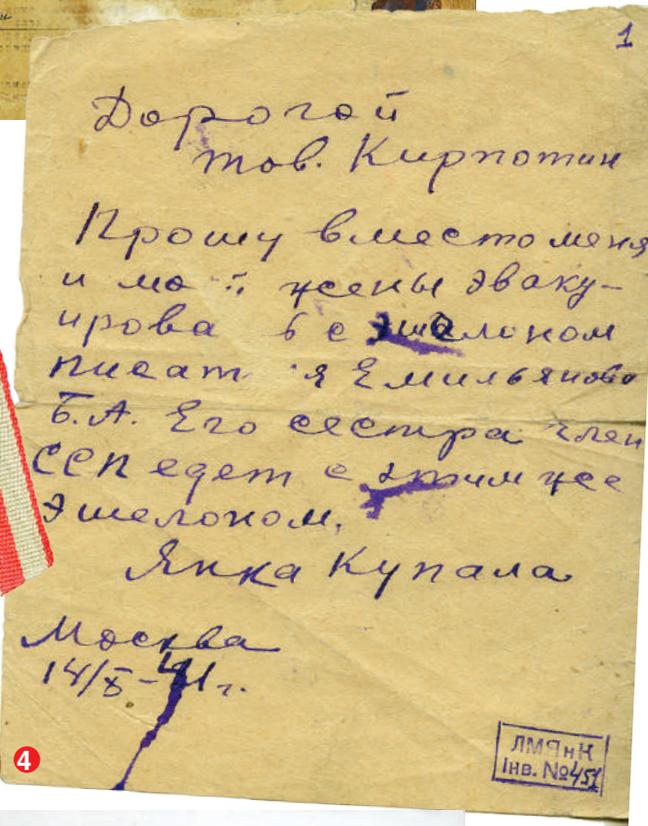
Янка Купала выступіў са зваротам «Выше знамя борьбы за свободу и независимость!» на Першым Усеславянскім мітынгу ў Маскве.

У 1941 годзе ў Маскве пабачыў

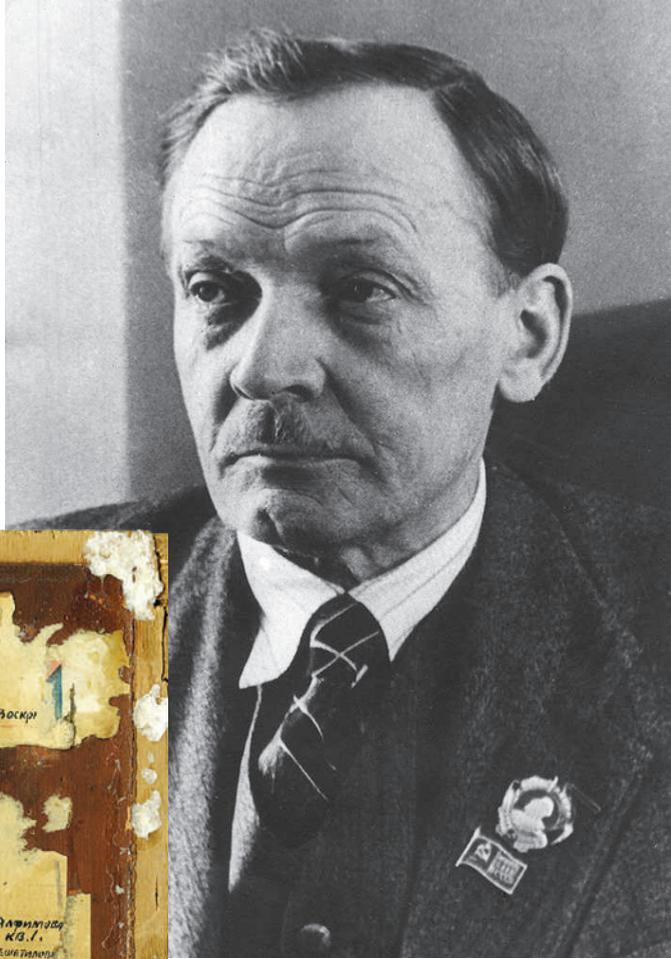

свят зборнік вершаў Янкі Купалы «Избранные стихи». Адзін з асобнікаў захоўваецца ў фондах Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы. Пасля Вялікай Айчыннай вайны кнігу перадаў Герой Савецкага Саюза, лётчык Аляксей Грацыянскі. Зборнік ён атрымаў 11 верасня 1941 года падчас сустрэчы з паэтам на кватэры пісьменніка Макса Зінгера (фота № 2).

Летам — восенню 1941 года Янка Купала змагаў-

ся з ворагам не толькі на творчым фронце, але і ў час баявых вахт супрацьпаветранай абароны. У фондах музея захоўваецца графік дзяжурстваў па ахове ад запальных бомб дома № 56 (фота № 3). У спісе ёсць і імя паэта. З раскладу змен відаць, што гэту работу выконвалі таксама мастак Канстанцін Елісеў, пісьменнік Макс Зінгер і Ілля Яртымік, шафёр Янкі Купалы.

Янка Купала. 1941 год.

лася эвакуацыя насельніцтва ў аддаленыя раёны краіны. 14 кастрычніка Янка Купала накіраваў ліст на імя адказнага за эвакуацыю Саюза пісьменнікаў Валерыя Кірпотіна, у якім прасіў, каб месца ў эшэлоне, забраніраванае для яго і жонкі, было дазволена выкарыстаць сям'і пісьменніка Барыса Емельянава (фота № 4). Сам паэт разам з жонкай выехаў з Масквы на аўтамабілі. Развітанне са сталіцай будзе доўжыцца больш за паўгады. У сярэдзіне чэрвеня 1942 года Янка Купала вернецца ў Маскву, дзе трагічна загіне...

1 мая 1944 года выйшаў Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР. Згодна яго, для ўдзельнікаў абароны Масквы ўводзіўся катэгорыі асоб, якія маглі стаць уладальнікамі ўзнагароды. Сярод грамадзян, якія атрымлівалі медалі, было імя і Янкі Купалы. Паэт меў дачыненне да наступнай катэгорыі адзначаных: «...асобы з грамадзянскага насельніцтва — найбольш актыўныя ўдзельнікі абароны Масквы ад паветраных налётаў праціўніка з 22 ліпеня 1941 года па 25 студзеня 1942 года». Да медаля абавязкова дадавалася пасведчанне. У паэта гэты дакумент быў пад нумарам АА № 001795 (фота № 5). Дата ўручэння медаля — 27 чэрвеня 1945 года. Замест асоб, якія загінулі, медаль атрымлівалі родныя. Вядома, што ўзнагароду ў музей прывезла Уладзіслава Францаўна Луцэвіч. Зараз медаль займае пачэснае месца ў яго экспазіцыі.

Дзмітрый ЛІШАЙ, навуковы супрацоўнік аддзела культурна-адукацыйнай работы Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы. Фота прадстаўлены музеём

Шклоўская ратуша, пабудаваная пры Зорычы. Канец XVIII стагоддзя.

(Працяг.
Пачатак у №№ 15 — 18.)

НАРАДЖЭННЕ МЕЛЬПАМЕНЫ

Хачу прывесці фрагмент успамінаў пра Сямёна Зорыча генерала і пісьменніка Сяргея Тучкова ў яго “Натагках. 1788 — 1808”, апублікаваных у 1908 годзе ў Пецярбургу. Іх аўтар у маладосці пэўны час жыў у Шклове пры двары Зорыча і нават атрымаў яго благавенне на жаніцтво з ягонай пляменніцай Б. (у сваіх успамінах імя гэтае Тучкоў чамусьці не раскрыў).

“Генерал Зорыч, — піша ён, — трымаў багата коней і шмат розных вялікіх і малых экіпажаў. Ранкам усе павінны быць запрэжаныя і выехаць на вуліцу; каму патрэбны экіпаж, той возьме і паедзе. Не раз здаралася на маіх вачах, што ён загадае для сябе падаць карэту, якую і падвядуць да ганка. Між тым ён праз нешта замарудзіцца ў доме, у гэты час іншы запатрабуе карэту і паедзе. Фурман адмовіцца не смее. Ён выйдзе, і калі няма для яго экіпажа, то пачакае, пакуль знойдзецца для яго. Вось як праводзіў ён час свой у бытнасць маю ў Шклове. Уставаў ён заўсёды а пятай і каля гадзіны працягваўся яго туалет, прычым ніў ён гарбаты і разглядаў пададзеныя яму табелі даходаў і расходаў яго маёмасці. Потым, апрануўшыся ў мундзір, выходзіў у іншы пакой, дзе прымаў рапарт ад кацэцкага корпуса, ардынара і веставога, а таксама тых, хто прыежджаў да яго з ранішнім наведаннем. Пасля гэтага ехаў ён у корпус і прысутнічаў у канферэнцыі (сход, нарада — Б.К.), заснаванай ім самім з чыноўнікаў корпуса. Канферэнцыя разглядала справы, датычныя ўтрымання ягонага ў добрым парадку. Адтуль ішоў ён у клас, а потым да кацэцкага стала і каштаваў усе падаваныя там стравы. Пасля гэтага ехаў ён у сваю аранжарэю, дзе ўжо прыгатаваны былі гарэлка і закуска, і госці пачыналі збірацца на абед.

Пасля абеду адначы- ваў ён трохі ў пакоях аранжарэі або ў доме спадарыні К. Калі не прызначана было ніякага сходу, што, аднак жа, рэдка здаралася, то меў ён шапчыр калі верхам, а калі і на дрэжках. Увечары зноў прыежджаў у аранжарэю, дзе чакалі ўжо яго госці, з якімі ён ніў гарбаты і вячэраў...”

Але пасля і гаспадар, і госці наведвалі дзіўныя сваёй вышталцонасцю відовішчы. Пасля Шляхетнай вучэльні, галоўным гонарам Сямёна Зорыча

тры гады раней за Імператарскі тэатр оперы і балета. Для яго Кацярына ў 1783 годзе ўзвела адмысловы будынак. Дагэтуль спектаклі праходзілі ў невялікіх прыдворных памяшканнях, аб’яднаных у адзінае ведамства “Імператарскія тэатры”.

Самае дзіўнае тое, што літаральна за чатыры месяцы — да пачатку мая 1780 года — Шклоўскі тэатр, уключаючы балетную і оперную трупы, здолеў падрыхтаваць свае ўласныя спектаклі. Зрэшты, гэта зразумела: Зорыч, “мой шклоўскі памешчык”, як яго называла імператрыца, спяшаўся да яе першага візіту паказаць

ці мелі танцоўшчыкі Яўсей Палеціка, Сямён Кузькін, браты Раман і Герасім Бекеры, а таксама балерыны Лізавета Суворова, Алена Дахоўнікава, Марыя Бушынская, Наталля Соніна, Ганна Максімовіч.

Але прымамі Шклоўскага балета з прыгоннага люду былі, вядома, Азарэвіч — Пелагея Васільеўна і яе пляменніца Кацярына Лук’янаўна. Абедзве карэнныя шклоўчанкі. Пелагею за яе бліскучы талент называлі “пчолкай”. У пары з Буткевічам яна спараджала сапраўдны фурор. Неяк у спектаклі яе ўбачыў італьянскі дэкаратар Яхім дэ Ламона (дарэчы, прыяцель знакамітага архітэ-

кай прыгажуняй Аўдошчый Істомінай, апетай Пушкіным у “Яўгене Анегіне”. Малодшая, Марыя, прысвяціла сваё жыццё драматычнай сцэне, а сын Аляксандр у канцы жыцця стаў уладальнікам буйнога цукровабурчнага завода.

НА АВАНСЦЭНЕ ЕЎРОПЫ

У апошній трэці XVIII стагоддзя балет Зорыча нароўні з тэатрамі Антонія Тызенгаўза ў Гродне, Міхаіла Казіміра Агінскага ў Слоніме, Караля Станіслава Радзівіла ў Нясвіжы выйшаў на авансцэну еўрапейскага культурнага жыцця ва ўсёй сваёй красе

правільна, згодна з якімі балетная сцэна цалкам можа абыходзіцца без мужчын, а мужчынскія ролі павінны выконваць толькі жанчыны.

Нямецкі падарожнік Х. Шлегель, які пабываў у 1780-я гады ў Шклове, успамінае: “Людзі, знаёмыя з пецярбургскім тэатрам, сцвярджаюць, што тутэйшыя танцоркі мала і нават ні ў чым не саступаюць сталічным. Да іх прыстаўлена наглядчыца і італьянец па імені Марыядзіні, майстры сваёй справы, якія навучаюць іх тэатральнаму танцу. Усіх танцорак дваццаць. Яны знаходзяцца пад няспынным наглядам наглядчыцы і практыкуюцца ў французскай гутарцы, чытанні, пісанні і лічэнні. Яны вольна размаўляюць па-французску. Дзяўчаты жывуць у асобным доме і займаюцца ўсе разам. Па адзін бок залы знаходзіцца іх спачывальня, з другога боку жыве іх настаўнік, які працягвае шмат клопату аб іх сцэнічнай адукацыі...”

У оперным рэпертуары на сцэне тэатра ставіліся, у асноўным, зінгшпілі — музыка-драматычныя п’есы з гутарковымі дыялогамі. Іншымі словамі — своеасаблівыя папярэднікі вадзілі і мюзікла. Тыповы зінгшпіль таго часу — “Выкраданне з сераля” Моцарта. Папулярнымі жанрамі таксама былі опера-серыя (на гісторыка-міфалагічныя тэмы) і камічная опера-буф на аснове народна-бытавой песеннай традыцыі. Відаць, усё гэта было звязана з уплывам італьянца Даменіка Чымароза, які ў той час быў прыдворным оперным кампазітарам у Кацярыны II. З ім Зорыч мог пазнаёміцца падчас сваіх частых “камандзіровак” у сталіцу.

Не ведаю, ці ставілі на шклоўскай сцэне яго оперу-серыя “Клеопатра” або оперы-буф “Два бароны” і “Дзве нявесты”, але італьянскі ўплыў на тое, што рабілася ў шклоўскім тэатры, па успамінах сучаснікаў, несумненны. З іншага боку, у Зорыча паступова ўзнікаў свет фантастычна-рэальнага мастацтва сцэны. Ён увасаўляў самую размаітую душэўную станю. Спачатку прыгонныя дзеўкі і мужыкі, якія дагэтуль наогул не ведалі, што такое тэатральная сцэна, невыразна выконвалі незразумелыя ім ролі. А потым з’явіліся дзівосныя варыяцыі і разнастайныя рашэнні матываў і мелодый сусветных сцэнічных і драматычных тэм, выразныя рухі, узрушальныя інтанацыі, самабытная ігра. Адпаведна, засваенне чужога жыцця ішло шляхам адаптацыі. І гэтае жыццё паступова становілася сваім уласным.

Барыс КРЭПАК

Працяг —
у наступных нумарах “К”.

“Мудрагеліста тасуецца калода...”

Пакручасты шлях графа Сямёна Зорыча праз Шклоў

Тэатр Сямёна Зорыча (рэканструкцыя).

стаў народжаны ім тэатр. Як адзначаў рускі рэжысёр і тэатразнаўца Васіль Сахноўскі, пастаноўкі ў шклоўскім маэнтку пераўзыходзілі “прыдворныя спектаклі рускія, былыя польскія, імператарскія аўстрыйскія ў Шанбруне і французскія спектаклі ў Версалі”.

Паўстаў гэты “преогромный” тэатр балета і оперы ў канцы 1779 года — неўзабаве пасля з’яўлення вучэльні. Яго арганізацыю і навучанне танцам Зорыч напачатку даручыў паўпрафесійнаму танцамайстру, былому прапаршчыку фларэнтыйскай артылерыі Паола Барцанці. Асоба гэтая загадкавая, цёмная — з тых шматлікіх авантурыстаў і шукальнікаў шчасця, што знайшлі сабе ўтульны прытулак у Шклове дзякуючы душэўнай дабрыні Сямёна Зорыча. У адным са следчых дакументаў сцвярджаецца, што “ён ураджэнец горада Фларэнцыі. Пашиарт прадыяў з горада Любека. З гэтым пашиартам выехаў у Расію восем гадоў таму... Да Зорыча прыбыў з Пецярбурга ў Шклоў... з рознага звання майстравымі людзьмі для розных пабудоў, як, напрыклад, тэатра і феерверка”. Але, мабыць, у сваёй справе ведаў толк.

Вось што яшчэ цікава: шклоўскі тэатр узнік на

ёй свае дасягненні ва ўсім размаху і раскошы. Падключыў да працы і сваіх кадэтаў, і замежных спецыялістаў — балетмайстраў і музыкантаў, на якіх грошай не шкадаваў. І, зразумела, у першую чаргу паслаў сваіх памочнікаў на чале з Паола Барцанці па ўсіх ваколліцах для выяўлення таленавітых прыгонных дзяўчат і хлопцаў, з дзяцінства знаёмых з мастацтвам народных скокаў.

ПРЫМЫ З ЛІКУ ПРЫГОННЫХ

Гісторыя захавала некаторыя імёны найвыбітнейшых прыгонных артыстаў — простых хлопцаў і дзяўчат з Беларусі. Хрысціян (Красцыян) Буткевіч выконваў у асноўным першыя, “сур’ёзныя” партыі пантамімнага характару, якія патрабавалі выдатных драматычных здольнасцяў. У Шклове ён працаваў да самай смерці Зорыча, пасля чаго стаў пантамімным танцоўшчыкам у балетнай трупе Пецярбургскага імператарскага тэатра, а ў 1822 годзе адпушчаны на волю. У характарным народна-бытавым танцы вылучаліся Кірыл Нікіфараў і Тамаш Шамберскі, у камічных партыях — Яфрэм Сямёнаў. Выбітныя здольнас-

Надзея і Марыя з роду Азарэвічаў.

тара Растрэлі), і, дамовіўшыся з Зорычам, выкупіў балерыну з прыгоннай залежнасці і павёз у Маскву. Ад іх саюза нарадзіўся сын Васіль — будучы актёр-комік Малога тэатра, вядомы пад псеўданімам Жывакіні. Сама Пелагея спачатку з бляскам выступала на маскоўскай сцэне, а потым адкрыла сваю балетную школу, дзе працягвала развіваць шклоўскія традыцыі харэаграфічнага стылю. Зрэшты, ёсць іншая версія паходжання псеўданіма “Жывакіні”: нібыта нейкі багаты мецэнат з такім прозвішчам быў зачараваны Пелагеяй у Маскве падчас гастроляў трупы Зорыча. І ў 1805 годзе ў іх нарадзіўся сын.

Што тычыцца Кацярыны, то лёс яе таксама склаўся ўдала. Пасля смерці Зорыча яна была прададзена дырэкцыі Пецярбургскіх імператарскіх тэатраў, але неўзабаве адпушчаная на волю без выкупу. Танчыла чароўна, прыводзячы ў неапісальнае захапленне пецярбургцаў. Была замужам, але трох дзяцей нарадзіла па-за шлюбам ад дырэктара Імператарскіх тэатраў і паэта Апалона Майкова. Старэйшая дачка Надзея танчыла на сцэне Вялікага Каменнага тэатра разам з багемнай чарнаво-

і годнасці. У гэты ўнікальны час было яшчэ далёка да “Лебядзінага возера”, не існавала “Эмеральды”, “Карсара”, “Руслана і Людмілы”, “Жызэлі” і ўсіх тых дзяжурных партый з іх выдатна адпрацаванымі тэхнічнымі прыёмамі, па якіх ацэньваецца майстэрства танцоркі. Гэта быў час, калі балет яшчэ “сябраваў” з пантамімай — калі аўтары імкнуліся перш за ўсё любымі шляхамі распавесці гісторыю. Час, калі ад балерыны абавязкова патрабавалі і драматычны талент, які немагчыма было кампенсаваш чыста танцавальнымі прыёмамі.

Прымы Пелагея і Кацярына Азарэвіч ідэальна сумяшчалі ў сабе рэдкаую грацыёзнасць і майстэрства актрысы. Прычым танцавальны талент гэтых беларусаў не толькі ашалямляў Маскву і Пецярбург сваімі нябачанымі паветранымі “па”, непаўторнай своеасабліваасцю інтэрпрэтацый роляў, высокай тэхнікай і артыстызмам. Ён, па вялікім рахунку, заклаў падмурак славутай школы рускага балета — мастацтва, якім да гэтага часу ўражаны ўвесь свет. Дарэчы, мала хто ведае, што падчас працы Паўла I (у канцы жыцця Зорыча) былі выддзеныя нават асобныя

(Працяг. Пачатак у №№ 12 — 18.)

У папярэдніх частках мы ахапілі “Віленскі перыяд” (1840 - 1858 г.) жыцця Станіслава Манюшкі. Ад шлюбу з Аляксандрай Мюлер (якая, згодна з метрычным запісам аб хросце, аказалася на год старэйшай за мужа, а не на два маладзейшай, як лічылася раней, да фактычна гвалтоўнага “высялення” кампазітара ў Варшаву яго швагерам Янам Мюлерам і “стрыечным швагерам” Каралем Штурмам. Гісторыя апошняга “ва ўсей яе непрыгажосці”, падаецца, упершыню прадстаўленая цалкам. Бо раней Штурм, нягледзячы на ягоную паўсюдную прысутнасць у жыцці Станіслава Манюшкі, быў абсалютна прахадным персанажам у “манюшказнаўцаў”.

А ў новым раздзеле “Таямніцаў” мы працягваем распавядаць пра сваю жывую кампазітара. Як і раней, гэта будуць пераважна новыя і “вельмі добра забытыя” звесткі. І пачынаем мы з продкаў жонкі Станіслава, якія адыгралі немалую ролю ў станаўленні беларускага тэатра і сталі “сведкамі” ў адной забытанай гісторыі з мінуўшчыны нашай оперы.

У КУЛУАРАХ “АГАТКІ”

У 1784 годзе, павольна рухаючыся на Гарадзенскі сойм, апошні кароль Рэчы Паспалітай Дзвюх Нацый Станіслаў Аўгуст Панятоўскі завітаў у Нясвіж. Славуты пісьменнік родам з Пружаншчыны Юзаф Крашэўскі ў гумарыстычным ключы падаў гэтую гісторыю ў сваім творы “Кароль у Нясвіжы. 1784” (готовы сцэнарый для мастацкай стужкі!). Турсытны маршрут “Шлях на сойм” ішоў праз маёнты беларускай шляхты і магнатаў, і кожны сіліўся ўразіць манарха больш за іншых. Перамог у гэтым спаборніцтве, вядома, некаранаваны кароль ВКЛ Станіслаў Кароль Радзівіл “Пане Каханку”. Кароль з Каралем павінны былі абмеркаваць сякія-такія палітычныя пытанні наконадні сойма, бо Радзівіл быў на той момант высокім ураднікам — Віленскім ваяводам.

Але палітычныя казізі пакінем у спакоі. Нас цікавіць тое, што надвечоркам 17 верасня Панятоўскаму была прадэманстраваная опера “Агатка”. Лібрэта для яе напісаў зводны брат Караля Мацей Радзівіл (1749 — 1800). Вядомы оперны спявак Віктар Скарабагатаў у кнізе “Зайграві спадчынным куранты” (1998) так распавядае пра тое, які эффект выклікала і пастаноўка, і ўвогуле “прыём” у Нясвіжы: “Пад час банкету, ён (кароль — заўв. З.Ю.) падняў тост у гонар гаспадары, сказаў яго ў вершаванай форме на роднай яму з дзяцінства беларускай мове. Наведанне ідылічнай Альбы, дзе забаранялася карыстацца інашай, акрамя беларускай, моваю, дабратворна паўплывала на караля. Брава, Радзівілы! Брава, кароль!” Пра тост на беларускай мове спадару Скарабатаму ў свой час распавёў светлай памяці Уладзімір Мархель (1940 — 2013). Падаецца, што такі момант заслугоўвае асаблівай увагі даследчыкаў.

ХАЎТУРЫ ЦЕШЧЫ

А зараз варта зрабіць скачок у часе ды апынуцца ў Варшаве праз сто гадоў пасля нясвіжскай прэм’еры оперы. Бо без гэтага і размовы пра “Агатку” не было б зусім. Своеасаблівым “залатым ключыкам” стала метрыка смерці дарагой цешчы Станіслава Манюшкі Марыі, якая не раз “падстаўляла плячо” кампазітару ў цяжкі

Частка VIII. Таямніцы Манюшкаў

час. Дакумент мы апублікуем упершыню: “Состоялось в городе Варшаве, в канцеляр-прихода Всех Святых в пять-надесятый (двадцать седьмой) день июля тысяча восьмьсот семьдесят четвертого года в девять часов утра явились: Станислав Скробанский чиновник кредитного общества города Варшавы и Болеслав Моношко артист варшавских театров оба жительствующие в Варшаве совершеннолетние и объявили что здесь в Варшаве на Марьянской улице под номером тысяча восемьдесят седьмым буквою 2 сего числа в шесть часов утра умерла Мария Миллер (Maryja Muller)

Опера у трох актах “Агатка”. Рукпіс захоўваецца ў Нацыянальнай бібліятэцы (Варшава).

вдова после Ксаверия бывшего полковника русских войск, эмертка семидесяти семи лет от роду родившаяся в городе Вильно, дочь Станислава и Марии урожденной Вернер (z Werniger) Закржевской. По удостоверению о кончине Марии Миллер, акт сей присутствующим прочитан нами и ими подписан”. Далей ідуць подпісы заяўляльнікаў і ксяндза Юзафа Дабравольскага.

Пахавалі яе на варшаўскіх Паванзках побач са Станіславам Манюшкам, які памёр раней — у 1872 годзе. Старое сямейнае па-

Станіслаў Аўгуст Панятоўскі. Мастак Марчэла Бачарэлі.

хаванне захавалася, але парэшткаў кампазітара там ужо няма: іх пазней перапахавалі бліжэй да касцёла.

Калі раней пра радавод Аляксандры Манюшкі пакудзелі можна было толькі гадаць, цяпер мы маем бяспрэчны факт. І факт гэты адразу высвятляе ў цёмным непразлым лесе цэлы квартал з усімі патаемнымі сцяжынкамі. Бо далейшыя пошукі дазволілі звязаць бессістэмныя ўрыўкі ў адно непарыўнае палатно.

Цяпер ізноў вернемся ў “старае добрае XVIII стагоддзе”, у часы, калі толькі адгрэмела рэха першага падзелу Рэчы Паспалітай. А на даляглядзе ўжо надвісалі чорныя хмары татальнага руйнавання дзяржавы нашых продкаў.

ПЫТАННЕ АЎТАРСТВА

Змест оперы “Агатка”, назва якой пазней атрымала дадатак “або прыезд Пана”, даследаваны ўздоўж і ўпоперак. Аўтарства лібрэта ўстаноўленае і ніколі не аспрэчвалася (згаданы Мацей Радзівіл). Але калі музыкантаўцы Беларусі і Польшчы закранаюць пытанне аўтарства музыкі да “аперэты”, без дыскусій справа не абыходзіцца. Прычым кожны з бакоў пераканаўча даводзіць слушнасьць свайго погляду, выкарыстоўваючы моцныя аргументы.

лася і варшаўская. І на афішах “Агаткі” было пазначана імя менавіта гэтага музыканта! А вось Голанда, падаецца, пачалі згадваць у звязку з той операй значна пазней — прылісваючы яму аўтарства ледзь не пасмяротна.

Дарэчы, ні ў адмысловых энцыклапедыях, ні ў адпаведных публікацыях музыкантаўцы чамусьці не знаёмых чытача з цэльным нарысам жыцця Аляксандра Данэзі. Хаця казашь, што ён быў невядомы сваім сучаснікам, ніяк не выпадае.

Мацей Радзівіл. Мастак невядомы, створаны на першаўзоры Юзафа Пешкі.

Метрыка смерці Марыі Мюлер (Maryja Müller). Друкуецца упершыню.

ІТАЛЬЯНЕЦ ПРЫ ДВАРЫ МІТРАПАЛІТА

З усяго апублікаванага ў розны час і ў розных краінах, а таксама дзякуючы выяўленым мной у архівах звесткам мне ўдалося скласці такую біяграму.

Нарадзіўся Аляксандра Данэзі ў першай траціне XVIII стагоддзя. Магчыма, ў Рыме. Першы вядомы выхад на “музычны рынкі” адбыўся ў 1766 годзе падчас карнавалу ў Фларэнцыі — “*rymianin, tworca farsetty Il villano facoltoso wykomamej we Florencji w kamawale 1766 (Teatro della Palla a corda)*”, як піша спадарыня Жураўска-Вікоўска ў адной са сваіх публікацый. Дадамо да гэтага знойдзеную нам цікавую інфармацыю пра наступны крок Данэзі — падчас чарговага карнавалу, але ўжо, падаецца, у Рыме быў прадстаўлены плён сумеснай працы — *Le gare degli amanti, parole di Antonio Gatta, musica di Alessandro Danesi (1768)*. Адбылося тое ў рымскім тэатры Капраніка.

Кім быў аўтар лібрэта Антоніа Гата? Малавядомым (у наш час) паэтам і лібрэтыстам, які паходзіў з Аркады. Вучыўся ў Аркадскай акадэміі (1743 — 1766), меў

аркадскае імя Ферэзіо Нікена. Верагодна, памёр у 1771 годзе.

Далей мы бачым Данэзі на чале прыдворнай капэлы Лявона (Льва) Шаптыцкага (1714 — 1779), які ў 1778 годзе стаў першаархам грэка-каталіцкай царквы Рэчы Паспалітай, замяніўшы на кафедры мітрапаліта Піліпа Феліцыяна Валадковіча (дваараднага дзедзяды Тадэвуша Рэйтана). Дарэчы, Шаптыцкі апекаваўся не толькі душамі, але яшчэ і зямным лёсам сваіх шматлікіх сваякоў, набываючы для іх маёмасць. Аб чым згадваецца ў ягонай біяграфіі, змешчанай у *Polski Słownik biograficzny* (няблага б і ў Беларусі наладзіць выданне такога карыснага даведніка!).

Стырно гэтай капэлы Данэзі трымаў да 1775 года. Але пакуль невядома, як ён патрапіў да Шаптыцкага (чалавека, дарэчы, адукаванага), і ці выконваў пры яго двары толькі музычны абавязак (здаралася, служэнне музам няблага спалучалася са шпіянажам). Дакладна можна сказаць толькі тое, што пакінуў гэты двор Шаптыцкага ён з намовы варшаўскага старасты і генерала польскай артылерыі Алойзья Фрэдэрыка Бруля (1739 — 1793). Ён прапанаваў Данэзі працаваць

ладкавацца капельмайстрам у варшаўскі каралеўскі тэатр. Той прыняў прапанову блізка да сэрца. Завязалася ліставанне, Бруль прасоўваў свайго пратэжэ. Праўда, плёну гэта ўсё не займела.

Алойзы Фрыдэрык Бруль быў не толькі таленавітым мэрам Варшавы. Да 1764 года ўвесь парк польскай працаздольнай артылерыі складаўся ледзь не з шасці гармат, якія падараваў роднай краіне бацька Алойзья, генерал артылерыі Генрык Бруль, ды яшчэ нейкіх музейных экспанатаў, адлітых за дэдам шведам. Аднак Алойзы ўзяўся за людзівісарскую справу актыўна, і рознакалібравых гармат стала болей у дзясяткі разоў. І пры гэтым ураднік-вайсковец шчыра захапляўся літаратурай і музыкой, ды і сам меў у прыгожым пісьменстве пэўныя дасягненні. Мімаходзь адзначу, што адна з яго папулярных камедыя мелада болю знаёмы назоў “**Прыезд пана**”, і вялося там пра стасункі розных класаў на вёсцы.

Якія адносіны звязвалі Данэзі і Бруля, і як апошні не толькі намовіў італьянца разарваць выгоды кантракт з Шаптыцкім, але і паспрабаваў яго прасунуць яшчэ вышэй? Невядома. Але нам удалося выявіць цікавыя дакументы, якія праліваюць на сёе-тое святло...

Зміцер ЮРКЕВІЧ, гісторык-архівец

Працяг — у наступных нумарах “К”.

Традыцыя на новы лад

“Ноч музеяў” у Беларусі сёлета ўпершыню пройдзе ў анлайн-фармаце. Нацыянальны музей краіны падрыхтаваў і межах акцыі адмысловыя праграмы, якія, дзякуючы трансляцыям у Сеціве, зможа пабачыць кожны.

Нацыянальны гістарычны музей сумесна з вэбсервісам YOKA і камандай рок-фолк оперы “Чарадзеі” адаптавалі музычны спектакль для паказу ў прамым эфіры. Трансляцыя пачнецца 16 мая а 21:00 і будзе даступная ў мабільным дадатку YOKA або на сайце voika.tv. Гледачы пабачаць рок-фолк оперу “Чарадзеі”, напісаную беларускім кампазітарам, сцэнарыстам і прадзюсарам Раманам Арловым на матывах летапісных крыніц, у якіх згадваецца полацкі князь Усяслаў Чарадзеі.

У анлайн-праграме асобныя нумары з рок-фолк оперы прагучаць у акустычным выкананні. Галоўная гераіня — багіня Мара адправіцца па залах музея на пошукі Усяслава Чарадзея і сустрэнецца з яго ўнучкай Ефрасінняй Полацкай, князем Мікалаем Радзівілам Чорным і іншымі гістарычнымі постацамі. Як паведаміла навуковы супрацоўнік аддзела музейных камунікацый Алена Бухал, пасля паказу рок-фолк оперы, у другой частцы трансляцыі будзе прадстаўлены традыцыйны канцэрт з музейнага дворака, у якім прымуць удзел гурты “У нескладовае”, “Троіца”, “Палац” і іншыя.

А Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь пры падтрымцы “Альфа Радые” 18 мая прадставіць анлайн-праект Museum backstage. Гледачы здолеюць упершыню пазнаёміцца з тым, што немагчыма ўбачыць пры наведванні экспазіцыі, даведацца, як уладкаваныя фонды музея і рэстаўрацыйныя майстэрні, як праводзяцца фізіка-хімічныя даследаванні і атрыбуцыя прадметаў. Навуковыя супрацоўнікі прадставяць некаторыя ўнікальныя творы, якія немагчыма пабачыць у выставачных залах.

Паводле загадка сектара маркетынгу музея Святланы Варапай, пасля шэрагу ўключэнняў з розных аддзелаў установы, прамы эфір завершыцца экскурсіяй па выставе “Чырвоны — код нацыі. Сакральнасць, эстэтыка, улада”, якую правядзе яе куратар Дзмітрый Салодкі. Трансляцыя распачнецца а 19.00 на афіцыйнай старонцы музея ў Facebook і ягоным YouTube-канале, а таксама на старонках “Альфа Радые” ў сацыяльных сетках “Аднакласнікі” і “Вконтакте”, і працягнецца каля дзвюх гадзін.

Антон РУДАК

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Пастаянныя экспазіцыі:

- “Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.”;
 - “Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.”;
 - “Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.”;
 - “Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.”;
 - “Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.”;
 - “Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.”;
 - “Сусвет Язэпа Драздовіча”.
- Выставы:
- Выстава рускага і беларускага іканалісу XVIII — пачатку XX стагоддзяў да 85 годдзя з дня нараджэння Мітрапаліта Філарэта — да 21 мая.
 - Выстава “Рускі імпрэсіянізм” (жывапіс, графіка і скульптура з калекцыі музея) — да 8 чэрвеня.
 - Выстава “Чырвоны — код нацыі. Сакральнасць, эстэтыка, улада”.
 - Віртуальная выстава “Прадчуванне Вясны. Жанчыны і беларуская мастацкая кераміка XX стагоддзя”.

Філіялы музея МУЗЕЙ “ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ.”
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.
Пастаянныя экспазіцыі:

- “Інтэр’еры шляхецкай сядзібы”.
- “Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча”.
- “Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.”.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс “Раўбічы”, Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Выстава “Повязь часоў”, якая знаёміць з багаццем вобразаў традыцыйнага ручніка.
- Майстар-клас па традыцыйнай тэхніцы роспісу вялікодных яек “Пісанкі”. Кожную нядзелю а 12-й.
- Выстава Святланы Піваварчык і Святланы Аляксеевай “Чараўніцтва іголачкі” — да 16 мая.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 43 22.

- Абноўленая экспазіцыя “Старажытная Беларусь”.
 - “Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы”.
 - Бестэрміновая акцыя “Адзіны білет”, якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.
 - Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіка VKL3D.
 - Акцыя “Вольнае піаніна” — кожны дзень з 16.00 да 19.00.
- Выставы:
- Выстава “Беларусь: адраджэнне духоўнасці”.
 - Выстава “Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля”.
 - Выстава “75 гадоў разам: Беларусь — дзяржава-заснавальніца ААН”, прымеркаваная да 75-годдзя Канферэнцыі ў Сан-Францыска па ўтварэнні Арганізацыі Аб’яднаных Нацый і Міжнароднага дня дэлегата, — да 24 мая.
 - Выстава аўтарскай

некамерцыйнай канцэптуальнай галерэі “Брама” па выніках II пленэра на колах “Беларуская Парыжская школа” — да 18 мая.

■ Анлайн-акцыя пад хэштэгам #красота_спасет_мир.

Філіялы музея ДОМ-МУЗЕЙ ІЗ ЕЗДУ РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

- Абноўленая экспазіцыя “Гісторыя сацыял-дэмакратычнага руху канца XIX — пачатку XX стст.”
- Выстава “Привет из Минска”, якая знаёміць з рознымі пластамі гарадскога жыцця на мяжы стагоддзяў і культур, — да 30 жніўня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ
г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.
Тэл.: 327 46 11.

■ Пастаянныя экспазіцыі “Сучасная гісторыя Рэспублікі Беларусь: 1991 — 2017 гг.”.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.
Тэл.: 327 06 33.

- Экспазіцыі:
 - “Сезонныя змены”.
 - “Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін”.
 - “Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу”.
 - “Насельнікі ліставага і змяшанага лесу”.
 - “Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл”.
 - Атракцыён “Стужачны лабірынт”.
 - Атракцыён “Лазерны квэст”.
 - Выстава “Народжаныя морам”.
- г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а, Дом прыроды. Тэл.: 237 46 94.
- Выстава “Жывая экзотыка” — да 26 ліпеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5.
Тэл.: 220 26 67.

- Пастаянныя экспазіцыі:
- “Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях”;
- “Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст.”;
- “Беларуская музычная культура XX ст.”;
- “Тэатральная культура Беларусі XX ст.”.

ГАСЦЁЎНА УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Майстар-класы:
- Музейныя заняткі “Тэатральная лялька” для дзяцей 5+.
- Інтэрактыўныя музейныя заняткі “Асновы акцёрскага

майстэрства” для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свяддлова, 4.
Тэл.: 327 10 75.

- Пастаянныя экспазіцыі “Гісторыя беларускага кінематографа”.
- Выстава “Для мяне кіно важней жыцця”, прысвечаная 80-годдзю з дня нараджэння Валерыя Рубінчыка — да 28 чэрвеня.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.
Тэл. +375 (17) 203 07 92, +375 (29) 144 07 92, +375 (17) 327 11 66.

Музей працуе: аўторак-нядзеля з 10.00 да 18.00 (касы да 17.30), панядзелак — выхадны.

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Экспрэс-выстава, прысвечаная 75-годдзю сустрэчы на Эльбе — да 20 мая.
- Часовая экспазіцыя “Герой вайны на Краснай плошчы”, прысвечаная 75-годдзю Перамогі і 75-годдзю парада Перамогі — да 6 ліпеня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК “НЯСВІЖ”

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.
Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; +37529 551 80 51, + 37529 190 31 49.

- Палацавы ансамбль
- Пастаянныя экспазіцыі.
- Міжнародная выстава “Модныя дамы ў Нясвіжэ” — да 31 мая. Аснову экспазіцыі складае калекцыя Музея ў Небарове і Аркадыі (Польшча). У праекце задзейнічаны: прыватная калекцыя князя Мацея Радзівіла, Фонд “Nomina Rosae” (Польшча), Музей “Замкавы комплекс “Мір” (Беларусь).
- Гістарычны квэст “Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў”. Па папярэдніх заяўках.
- Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці Вул. Гейсіка, 1.
- Выстава работ беларускіх мастакоў “Сцены старога замка” з фондаў музея-запаведніка “Нясвіж” — да 7 чэрвеня.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС “МІР”

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

- Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.
- Пастаянныя экспазіцыі.
- Тэатралізаваная экскурсія “Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі”.
- Экскурсія з элементамі дэгустацыі “У госці да Пана Каханку”.
- Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі “Мірскі замак. Гісторыя. Культура. Дэгустацыя”.
- Тэматычная экскурсія з элементамі квэста для дваіх “Інтрыгі Купідона”.
- Музейныя камунікатыўныя

праграмы: “Табе, нашчадак, у добры дар...”, “Ад усяго пачастунак — самы лепшы пачастунак”, “Капрызы моды ракако”.

- Дзіцячая тэатралізаваная экскурсія “Чароўная гісторыя ў Мірскім замку”.
- Правядзенне вясельных цырымоній, святкаванне гадавіны вяселля.
- Музейная фотапляцоўка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.
Тэл.: 294 91 96.

■ Экспазіцыі: “Якуб Колас. Жыццё і творчасць”.

- Экспазіцыя “Склеп” на сядзібе Якуба Коласа.
- Праект “Вайна і мір. Беларусь памятае”, прымеркаваны да 75-годдзя Перамогі.
- Тэматычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
- Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
- Музейныя майстар-класы і заняткі.
- Мультымедычны комплекс “Чалавек. Асоба. Час”.
- Пешая экскурсія “Мясцінамі Коласа ў Мінску”.
- Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квэст-гульні “Таямніцы дома Песняра”.

Акцыі:

- “Самы лепшы дзень” (дзень нараджэння ў музеі).
- Віншаванне ад музея, фотасесія “У дзень вяселля — у музей!”

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ГОРАДА МІНСКА

Адміністрацыя музея: г. Мінск, пл.Свабоды, 15.
Тэл. 342-24-38; 337-24-30.
www.minskmuseum.by

- Філіялы музея ГАРДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА
г. Мінск, вул.Рэвалюцыйная, 10.
Тэл. 379 53 78; 342 24 26.
- Пастаянныя экспазіцыі “Адкрыццё жывапісу”. Прысвечана творчасці народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва.
- Выстава жывапісу і графікі Ленінда Шчамялёва “Пра жанчын і пра вясну” — да 7 чэрвеня.
- Выстава “Леаніду Шчамялёву — 97. Графіка з сямейнай калекцыі” — да 7 чэрвеня.
- Выстава “Салют Радзіме” — да 5 ліпеня.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫ ГОРАДА МІНСКА

Адміністрацыя музея: г. Мінск, пл.Свабоды, 15.
Тэл. 342-24-38; 337-24-30.
www.minskmuseum.by

Філіялы музея ГАРДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

- Пастаянныя экспазіцыі “Адкрыццё жывапісу”. Прысвечана творчасці народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва.
- Выстава жывапісу і графікі Ленінда Шчамялёва “Пра жанчын і пра вясну” — да 7 чэрвеня.
- Выстава “Леаніду Шчамялёву — 97. Графіка з сямейнай калекцыі” — да 7 чэрвеня.
- Выстава “Салют Радзіме” — да 5 ліпеня.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15.
Тэл. 337 24 30.

- Экспазіцыі:
 - “Мастак. Грамадзянін. Герой”. Прысвечана Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
 - Выстава “Фарфоравыя гісторыі. Знакамітыя людзі ў фарфоры” — да 31 мая.
 - Выстава жывапісу і графікі “Горад сонца”, прымеркаваная да 75-годдзя Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне і прысвечаная 10-годдзю

ПА ПЫТАННЯХ РАЗМЯШЧЭННЯ РЭКЛАМЫ Ў ГАЗЕЦЕ “КУЛЬТУРА”

звяртайтэся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

Музей гісторыі горада Мінска — да 7 чэрвеня.

МІНСКАЯ ГАРДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2.
Тэл. 337 24 30.

- Экспазіцыя “Мінская Ратуша: гісторыя і сучаснасць”.
- Выстава “Сімвалы Перамогі”, прысвечаная 75-годдзю Вялікай Перамогі — да 5 ліпеня.

ПАСТАЯННАЯ ЭКСПАЗІЦЫЯ “МІНСК. ВЕРХНІ ГОРАД. АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ”

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл. 337 24 30.

- Пастаянныя экспазіцыі.

ЭКСПАЗІЦЫЯ “МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА”

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл. 337 24 30.

- Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жыццё Мінска 1890 — 1920-х гг.

ПАСТАЯННАЯ ЭКСПАЗІЦЫЯ “КАРЭТНАЯ”

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл. 337 24 30.

- “Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж” (пастаянныя экспазіцыі па гісторыі гужавога транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).
- Віртуальная гульні “Карэтны майстар”.

МУЗЕЙ “ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА”

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8-2, 10. Тэл. 285-18-86.

- Пастаянныя экспазіцыі.

АРТ-ГАСЦЁЎНА “ВЫСОКАЕ МЪСТА”

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.
Тэл. 220-26-57; 337 24 30.

- Выстава мастацкага тэкстылу “Мільфлер” кафедры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і касцюма Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў — да 31 мая.

ДОМ-МУЗЕЙ АДАМА МІЦКЕВІЧА Ў НАВАГРУДКУ

г. Навагрудак, вул. Леніна, 1.
Тэл.: (8-01597) 2 43 40 (каса).

- Пастаянныя экспазіцыі: “Жыццё і творчасць Адама Міцкевіча”.
- Пастаянныя выставы: “Святло кухні Міцкевічаў”, “Малюнкі сельскага жыцця”, “Пан Тадэвуш” праз час і народы”.